CORPUS
SCRIPTORUM CHRISTIANORUM ORIENTALIUM
EDITUM CONSILIO
UNIVERSITATIS CATHOLICAE AMERICAE
ET UNIVERSITATIS CATHOLICAE LOVANIENSIS

Vol. 148

BR
60
C8228
148

SCRIPTORES IBERICI
TOME 5

LETTRES DE S. ANTOINE

VERSION GÉORGIENNE ET FRAGMENTS COPTES

ÉDITÉS PAR

GÉRARD GARITTE

LOUVAIN
IMPRIMERIE ORIENTALISTE
L. DURBECQ
1955

BIBLIOTHEQ...
THÉOLOGIE

AVANT-PROPOS

L'existence d'un texte géorgien des Lettres de saint Antoine est connue, ou devrait l'être, depuis que Tsagareli a publié, en 1888, son inventaire des manuscrits géorgiens du Sinaï[1]; il y signale, en effet, sous le nº 80, un ms. contenant sept lettres d'Antoine, dont la première, dit-il, est mutilée en tête[2]. Cette indication fort sommaire de Tsagareli a été reprise par Kekelidze dans son inventaire des auteurs étrangers représentés dans la littérature géorgienne[3], puis par Peradze d'après Kekelidze[4].

Au cours de notre séjour au monastère du Sinaï[5], nous avons pu retrouver et examiner le ms. 80 de Tsagareli, qui porte aujourd'hui le nº 35 dans le fonds géorgien de la bibliothèque de Sainte-Catherine[6].

Nous avons découvert également le texte de deux des Lettres d'Antoine dans un autre ms. du Sinaï, le Sin. géorgien 25, où elles n'avaient pas été remarquées jusqu'ici.

LE COD. SIN. GÉORGIEN 35.

Ce codex[7] est un énorme ms. en parchemin, mesurant environ

1 A. Tsagareli, *Katalog gruzinskih rukopisei Sinaiskogo monastyrja*, appendice à *Pamjatniki gruzinskoi stariny v Svjatoi Zemlje i na Sinaje (Pravosl. Palestin. Sbornik*, IV, 1), St-Pétersbourg, 1888, p. 193-240.

2 *Katalog*, p. 232 : « Načinaetsja *(le ms.)* pervym poslaniem Sv. Antonija V. Fiveiskago. Samago načala etogo poslanija nedostaet... Vsjeh poslanii Antonija 7 ».

3 K. Kekelidze, *Uc'xo avtorebi jvels k'art'ul mcerlobaši*, nº 19, p. 107-108, dans *Tp'ilisis Universitetis Moambe — Bulletin de l'Université de Tiflis*, 8 (1928), p. 99-202.

4 G. Peradze, *Die alt-christliche Literatur in der georgischen Überlieferung*, dans *Oriens Christianus*, 3e série, 3-4 (1928-1929), p. 113.

5 Voir G. Garitte, *Expédition paléographique au Sinaï*, dans *Le Muséon*, 63 (1950), p. 119-121.

6 Le ms. Sin. géorgien 35 n'est pas décrit dans le catalogue de N. Marr, *Opisanie gruzinskih rukopisei Sinaiskogo monastyrja (Akademija Nauk SSSR)*, Moscou et Léningrad, 1940.

7 Pour une description plus détaillée de ce ms., et du Sin. géorgien 25,

345 × 275 mm., et comptant aujourd'hui 320 feuillets. L'écriture est une grande majuscule (*asomt'avruli*), du Xe siècle, disposée en 2 colonnes de 25 ou 26 lignes ordinairement, et larges chacune de 95 à 100 mm. en moyenne; la surface écrite de chaque page mesure en moyenne 260 × 210 mm. La reliure est conservée, mais le dos du volume est cassé, et le ms. est aujourd'hui en trois morceaux (fol. 1-22, fol. 23-29 et fol. 30-320). Les cahiers sont signés dans la marge du dernier verso et (ou) du premier recto par de grandes majuscules, souvent en grec et en géorgien. Les Lettres d'Antoine se lisent du fol. 1 r au fol. 22 v; le premier fragment du codex est constitué actuellement comme suit :

1er *cahier (fol. 1-7), signé (fol. 7 v)* A *et* ა; *le premier feuillet de ce premier cahier est perdu;*

2e *cahier (fol. 8-15), signé (fol. 8 r)* B *(milieu de la marge supérieure) et* ბ *(coin extérieur de la marge sup.); cahier intact;*

3e *cahier (fol. 16-22), signé (fol. 16 r)* გ; *le dernier feuillet de ce cahier est perdu.*

Le second fragment du ms. (fol. 23-29) est un cahier détaché dont il manque le premier feuillet; le fol. 30 (premier du 5e cahier) fait suite normalement au fol. 29; entre le fol. 22 et le fol. 23, il manque donc 2 feuillets, le dernier du cahier 3 et le premier du cahier 4.

Le premier de ces deux feuillets manquants se trouve aujourd'hui à la Bibliothèque de l'Université de Gratz (Autriche); il fait partie d'un lot de 7 mss ou fragments de mss achetés par H. Schuchardt à Vienne, et qui semblent provenir tous du Sinaï [8]. Le feuillet appartenant au Sin. géorgien 35 a été décrit par Schuchardt lui-même dans un article écrit vers 1865-1867, et publié en 1928 par A.

nous renvoyons à notre catalogue des mss géorgiens du Sinaï, en préparation. Voir aussi notre article *Les Lettres de saint Antoine en géorgien*, dans *Le Muséon*, 64 (1951), p. 267-278, où nous avons décrit l'état du texte des Lettres dans les deux mss. On trouvera plus loin deux planches reproduisant l'une le fol. 6 v du Sin. géorgien 35, l'autre le fol. 73 r du Sin. géorgien 25. Nous avons publié un autre texte du Sin. géorgien 35 dans *Le Muséon*, 66 (1953), p. 97-102 (*Un fragment géorgien de l'Homélie IX de Sévérien de Gabala*).

8 Voir G. PERADZE, *Über die georgische Handschriften in Österreich*, p. 219, 220 avec note 2, 221 avec note 1, dans *Wiener Zeitschrift f. d. Kunde d. Morgenl.*, 47 (1940), p. 219-232.

Šanidze dans le *Moambe* de Tiflis [9]. L'année suivante, dans la même revue, Šanidze, décrivant les mss géorgiens de Gratz [10], publiait le texte complet du feuillet de Schuchardt [11]. Ce feuillet est le dernier d'un troisième cahier; la description très précise qu'en donne Schuchardt [12] correspond dans tous ses détails aux caractères du Sin. géorgien 35; son texte fait suite immédiatement à celui du fol. 22 v du ms. du Sinaï; au surplus la reproduction photographique partielle qu'en a donnée Šanidze permet de vérifier l'identité parfaite des deux écritures [13] : il n'y a donc aucun doute que le feuillet de Schuchardt est bien celui qui manque dans le Sin. géorgien 35 après le fol. 22.

Le ms. contient les Lettres suivantes :

1. [Première Lettre], inc. mutil. fol. 1 ra; des. fol. 4 va; il manque en tête du ms. le premier feuillet du premier cahier (voir ci-dessus). C'est la première Lettre de la collection latine (L 1).
2. *Antonii epistula secunda*, fol. 4 va-6 vb; = L 4.
3. *Antonii epistula III*, fol. 6 vb-9 rb; = L 5.
4. *Antonii epistula quarta*, fol. 9 rb-17 ra; = L 2.
5. *Epistula eiusdem Antonii quinta*, fol. 17 ra-21 ra; = L 3.
6. *Epistula Antonii sexta*, fol. 21 ra-22 vb (des. mutil.); = L 6. La fin de la 6e Lettre (n°s 38-44) se trouve sur le feuillet de Gratz, r-v.
7. *Epistula Antonii septima*, feuillet de Gratz, va-b (des. mutil.) = L 7. La fin de cette 7e Lettre (n°s 10-20) se trouvait sur le feuillet suivant (premier du cahier 4), feuillet qui est perdu.

LE COD. SIN. GÉORGIEN 25 (**B**).

Ce ms., le n° 74 de Tsagareli [14], est un volume de petit format (165 × 140 mm.), comptant aujourd'hui 213 feuillets de parchemin

9 H. SCHUCHARDT, *Mittheilungen aus georgischen Handschriften*, dans *Tp'ilisis Universitetis Moambe — Bulletin de l'Université de Tiflis*, 8 (1928), p. 247-376; sur le feuillet en question ici, p. 371-376.

10 A. ŠANIDZE, *K'art'uli xelnacerebi Gracši*, dans *Moambe*, 9 (1929), p. 318-353; comp. *Anal. Boll.*, 47 (1929), p. 393.

11 *Moambe*, 9 (1929), p. 350-351, n° 7; reproduction photographique des 7 premières lignes du verso du feuillet, p. 351.

12 *Mittheilungen* (ci-dessus, note 9), p. 371-372.

13 Dans *Moambe*, 9 (1929), p. 351.

14 *Katalog* (cité ci-dessus, note 1), p. 228-229. Ce ms. n'est pas décrit non plus dans le catalogue de Marr cité ci-dessus, note 6.

Il est écrit en une minuscule d'aspect très grossier, qui date du Xe siècle au moins [15]. Le texte est disposé en une colonne de 15 à 18 lignes, mesurant de 110 à 125 × 90 mm. Le ms. est mutilé au début et à la fin [16]. Il contient, parmi des textes ascétiques divers, les deux Lettres suivantes :

1. *Antonii epistula septima,* fol. 70 v-73 r; = L 7.
2. *Antonii epistula tertia,* fol. 73 r-78 v; = L 5.

Ces deux mss nous fournissent donc ensemble un texte presque complet des 7 Lettres d'Antoine. Le Sin. géorgien 35 contenait la collection entière; complété par le feuillet de Gratz, il comporte encore deux lacunes qui lui ont fait perdre le début de la première Lettre (nos 1-11) et la fin de la septième (nos 10-20). Cette dernière Lettre se lit heureusement en entier dans le Sin. géorgien 25, qui contient également la troisième Lettre (= L 5), conservée aussi dans le ms. 35.

***

Du texte copte original des sept Lettres d'Antoine (**C**), on ne possède plus dans la tradition directe que deux feuillets d'un ms. du XIe siècle, paginés ⲚⲌ̄-Ⲝ̄ et conservés à Naples (I. B. 1, no 345 = Zoega CLXXI [17]) ; ces deux feuillets portent une Lettre entière, numérotée 4 et correspondant à la 7e de la collection latine (fol. 1 ra-2 vb), ainsi que la fin de la Lettre précédente (fol. 1 ra = G 6, L 6, nos 48-51) et le début de la suivante (fol. 2 vb = G 3, L 5, nos 1-2 a). Le texte de ces deux feuillets a été publié par E. O. Winstedt [18].

A ces fragments de Naples, il faut ajouter des citations faites par Bésa dans des lettres inédites conservées dans le ms. copte de

15 Tsagareli la date du VIIIe/IXe siècle; elle nous paraît plus récente; voir la planche II.

16 Il l'était déjà quand Tsagareli l'eut en mains; voir *Katalog*, p. 229.

17 Voir G. Zoega, *Catalogus codicum copticorum manu scriptorum qui in Museo Borgiano Velitris adservantur*, Rome, 1810, p. 363.

18 E. O. Winstedt, *The Original Text of One of St Antony's Letters*, dans *The Journ. of Theol. Stud.*, 7 (1905-1906), p. 540-545.

Pl. I

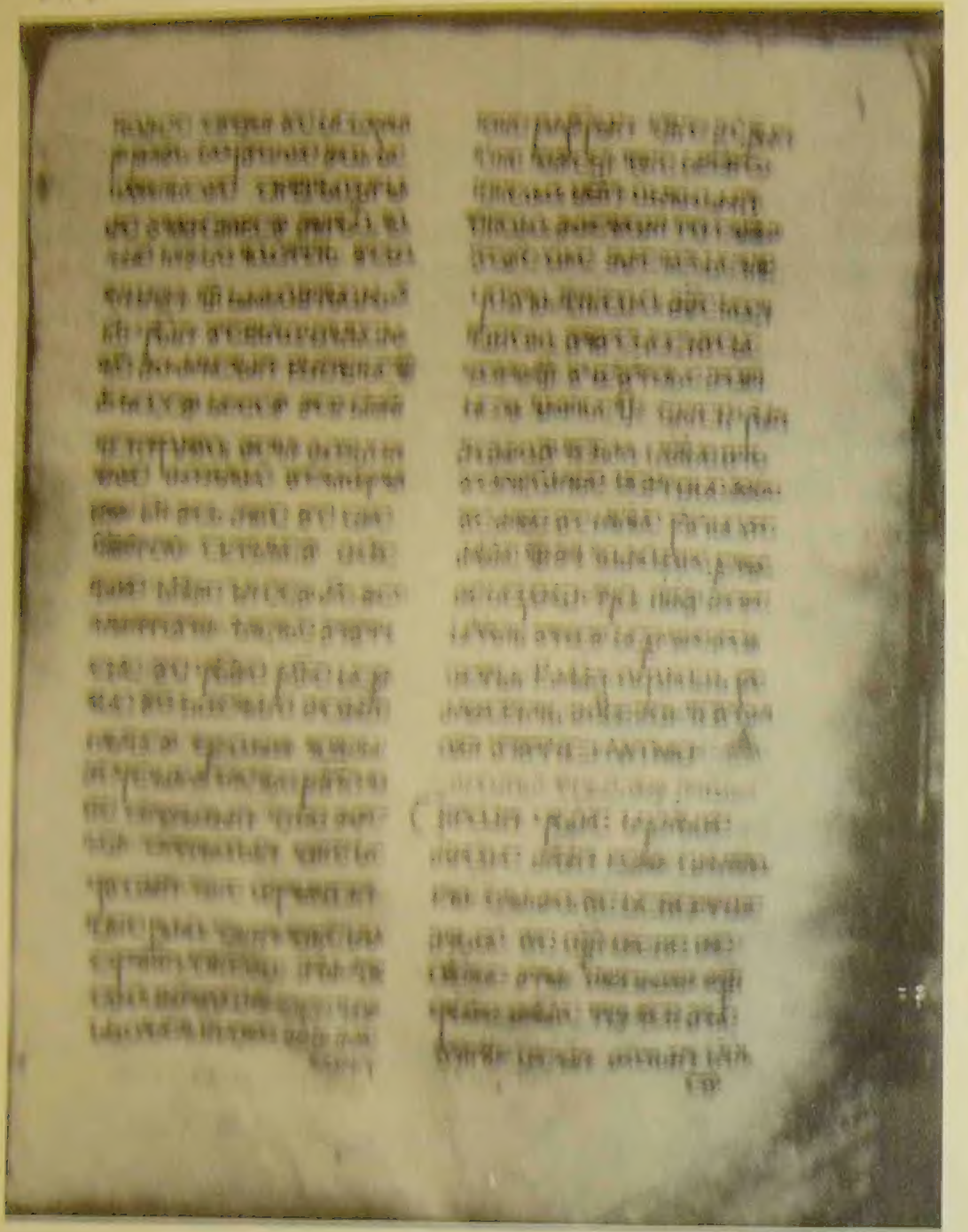

Cod. Sin. géorg. 35, fol. 9 r
(*Epist.* III, 37-42; IV, 1-2. Cfr *infra*, p. 16, 7-17, 3)

Pl. II

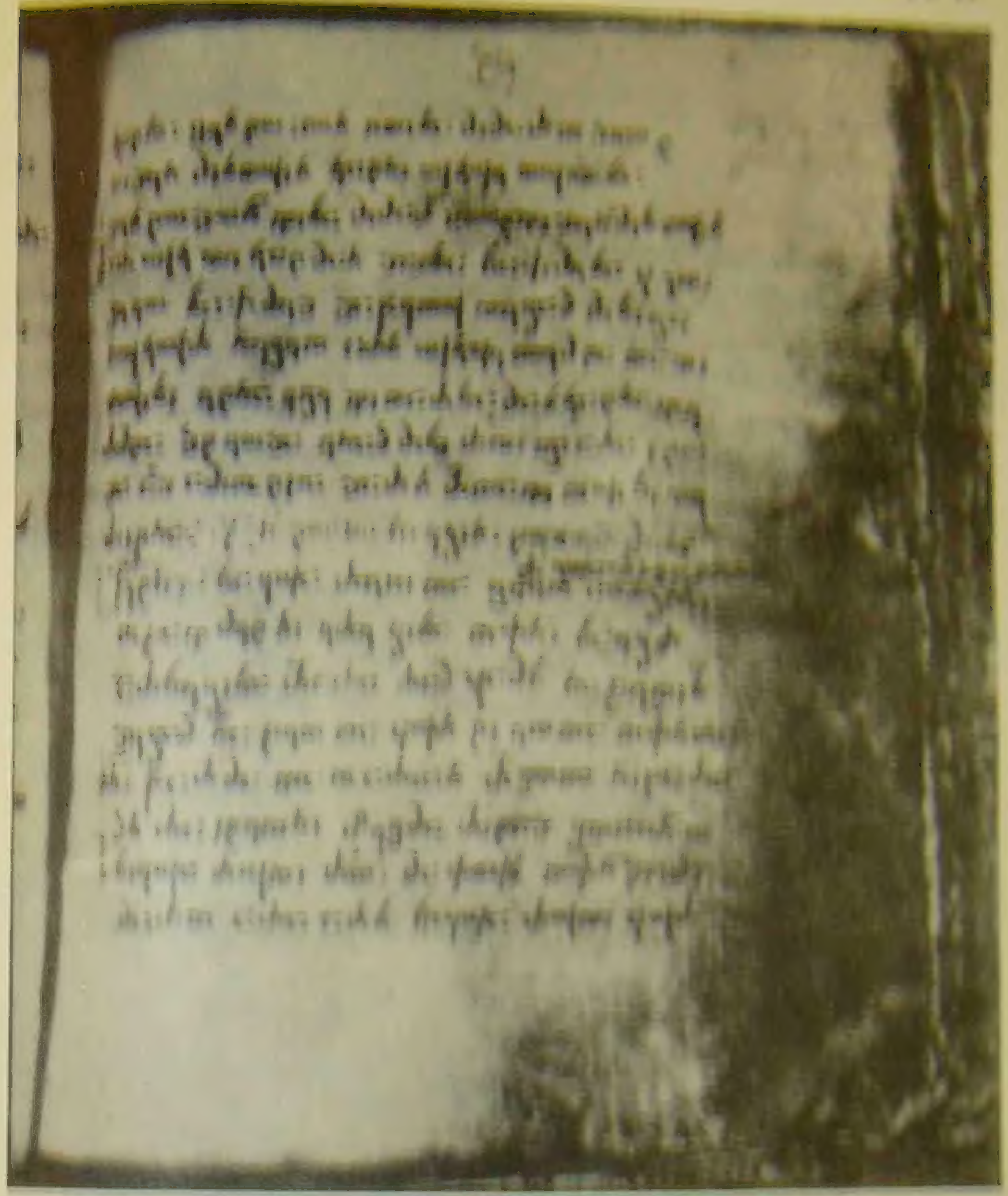

Cod. Sin. géorg. 25, fol. 73 r
(*Epist.* VII, 18-20; III, 1-3. Cfr *infra*, p. 45, 11-16, 1, et p. 11, 21-12, 2)

Londres, Br. Mus. Or. 8810 (Curzon 109) [19]; nous avons identifié et publié le texte de ces citations en 1939 [20]; Bésa cite les passages suivants de la 4e Lettre (= L 2) :

fol. 72 rb-73 vb, nos 29-41, 44;
fol. 68 ra-va, nos 35-38;
fol. 71 rb-vb, nos 98-99, 101.

Les fragments de Naples et les citations de Bésa sont réédités ici, d'après des photographies des mss, en dessous des passages correspondants du texte géorgien.

Les Lettres coptes d'Antoine furent traduites en grec, ainsi que l'atteste saint Jérôme [21] :

Antonius monachus... misit Aegyptiacas ad diversa monasteria apostolici sensus sermonisque Epistulas septem, quae in Graecam linguam translatae sunt, quarum praecipua est ad Arsenoitas.

Cette version grecque est perdue, et toutes les recherches que nous avons faites pour la retrouver sont restées jusqu'ici sans résultat [22]; un bref fragment en est toutefois conservé par un apophtegme (première Lettre, nos 35-41) [23].

[19] Ms. du VIIe siècle, 2 colonnes, 29-32 lignes. Voir P. Van Cauwenbergh, *Étude sur les moines d'Égypte depuis le concile de Chalcédoine (451) jusqu'à l'invasion arabe (640)*, Paris et Louvain, 1914, p. 5-6 et pl. I; K. H. Kuhn, *Besa's Letters and Sermons*, p. 227-229, dans *Le Muséon*, 66 (1953), p. 226-243. — M. Kuhn, qui prépare une édition des œuvres de Bésa pour le CSCO, a bien voulu nous faire savoir qu'il ne connaît pas d'autre citation des Lettres d'Antoine dans les écrits conservés de Bésa; il nous signale toutefois une réminiscence de *Epist.* IV 36 dans Zoega CCIV, p. 40 : ⲁⲩⲱ ⲉⲛϭⲛⲁⲣⲓⲕⲉ ⲉⲛⲉⲛⲉⲣⲏⲩ· ⲁⲩⲱ ⲉⲣⲟⲛ ⲁⲛ ⲙⲙⲓⲛ ⲙⲙⲟⲛ *et accusantes alterutrum et non nos ipsos.*

[20] G. Garitte, *A propos des Lettres de S. Antoine l'ermite*, dans *Le Muséon*, 52 (1939), p. 12-31.

[21] *De viris inlustribus*, 88, éd. E. C. Richardson, dans *Texte u. Unters.*, XIV, 1, p. 45, l. 8-12; PL, 23, col. 731 B.

[22] La Lettre grecque attribuée à Antoine par le cod. App. 46 de la *Stadtbibliothek* de Nuremberg n'est certainement pas de lui; nous l'avons publiée et commentée en 1942 : *Une Lettre grecque attribuée à saint Antoine*, dans *Le Muséon*, 55 (1942), p. 97-123.

[23] PG, 65, col. 84 A-B; texte reproduit par F. Nau, dans *Rev. Or. Chrét.*, 14 (1909), p. 286, note 1; on trouvera ce texte plus loin, au passage correspondant du géorgien.

Le texte grec existait encore au XVe siècle, car il fut alors traduit en latin ; cette version latine (**L**), imprimée pour la première fois en 1516, est reproduite dans la PG, vol. 40, col. 977-1000 [24] ; l'ordre des Lettres y est partiellement différent de celui de la version géorgienne (**G**).

En syriaque, la première Lettre seule est conservée [25] ; ce texte syriaque (**syr.**) a été publié et traduit par F. Nau en 1909 [26].

En arabe, les 7 Lettres de la collection latine sont conservées (dans un ordre différent du latin et du géorgien) en tête d'un recueil de 20 Lettres attribuées à Antoine [27] ; ce recueil a été traduit en latin par Abraham Echellensis en 1641 [28] ; la traduction d'Echellensis est reproduite dans la PG, vol. 40, col. 999-1066 (**A**).

***

On voit que le texte géorgien des mss du Sinaï est le plus ancien témoin actuellement connu de l'ensemble des 7 Lettres d'Antoine ; c'est un témoin d'une importance capitale ; il constitue un élément essentiel, et désormais indispensable, pour la critique et l'interprétation de ces très anciens et très curieux documents monastiques, dont l'authenticité, niée sans examen jusqu'il y a peu, a été reconnue par des études récentes [29].

[24] Voir G. Garitte, dans *Le Muséon*, 52 (1939), p. 17-18 ; 55 (1942), p. 97. La traduction latine a été rééditée par A. Erdinger, *Epistolae septem quae sub nomine Antonii abbatis circumferuntur*, Innsbruck, 1871.

[25] A. Baumstark, *Geschichte des syrischen Literatur*, Bonn, 1922, p. 84 et note 1.

[26] F. Nau, *La version syriaque de la première Lettre de saint Antoine*, dans *Rev. Or. Chrét.*, 14 (1909), p. 282-297.

[27] Voir G. Graf, *Geschichte der christlichen arabischen Literatur*, I (*Studi e Testi*, 118), Vatican, 1944, p. 457-458 : éditions et mss.

[28] D'après le ms. Vat. ar. 398 (XVe s.) ; voir G. Garitte, dans *Le Muséon*, 52 (1939), p. 18 ; Graf, ouv. cité note précéd., p. 458.

[29] Voir notamment L. von Hertling, *Antonius der Einsiedler* (*Forsch. z. Gesch. d. innerkirchl. Lebens*, 1), Innsbruck, 1929, p. 58-65 ; F. Klejna, *Antonius und Ammonas. Eine Untersuchung über Herkunft und Eigenart der ältesten Mönchsbriefe*, p. 326-341, dans *Zeitschr. f. kath. Theol.*, 62 (1938), p. 309-348 ; G. Garitte, art. cité ci-dessus, note 20. Comp. M. Marx, *Incessant Prayer in Ancient Monastic Literature*, Rome, 1946, p. 18, note 20 ; H. Dörries, *Die Vita Antonii als Geschichtsquelle* (*Nachr. d. Akad. d. Wiss. in Göttingen*, Philol.-hist. Klasse, 1949, no 14), p. 376-378, note 26.

Le cadre du CSCO ne nous permet pas d'étudier ici dans le détail la valeur relative des différentes versions. Le texte le plus complet et le plus fidèle dont on disposait jusqu'ici était la version latine L, faite au XVe siècle sur le grec perdu ; comme ont pu le constater tous ceux qui l'ont approchée, cette version est très obscure et souvent proprement incompréhensible : *propter intricatam verborum seriem, non facile potest intelligi*, disait Caillau [30] ; le témoignage du texte géorgien permet désormais de voir que cette obscurité n'est pas imputable au traducteur latin, mais qu'elle est due pour une part à l'obscurité de l'original lui-même, et pour une part non moindre aux innombrables corruptions matérielles dont fourmille le texte latin imprimé.

***

Dans la présente édition, nous reproduisons le texte du cod. Sin. géorgien 35, sauf pour les nos 10-20 de la 7e Lettre, qui manquent à ce ms., et que nous empruntons au cod. Sin. géorgien 25. Pour la première partie de la 7e Lettre (nos 1-9), et pour la 3e, qui sont communes aux deux mss, nous donnons en note les variantes du ms. 25 (**B**).

Dans son orthographe, le Sin. géorgien 35 présente la particularité d'écrire ordinairement უ pour ვ et უი pour ჳ ; ainsi, il écrit თუის (ou même თუს) pour თჳს ; la finale -ნ, -ეა est ordinairement rendue par -ენ ; nous respectons ces particularités de l'orthographe du ms., et dans la résolution des abréviations (très nombreuses) nous conservons la graphie უ pour ვ. Une autre particularité du Sin. géorgien 35 est l'emploi de l'alphabet grec, non seulement dans la signature des cahiers, mais même dans des titres ; ainsi, la 3e Lettre (fol. 6 vb), la 4e (fol. 9 rb) et la 7e (feuillet de Graz) portent, outre leur titre géorgien, un intitulé géorgien écrit en caractères grecs [31].

[30] Cité par F. Nau, dans *Rev. Or. Chr.*, 14 (1909), p. 282 ; comp. Klejna, art. cité note précéd., p. 332.

[31] Voir sur cet usage curieux R. P. Blake, *Greek Script and Georgian Scribes on Mt. Sinai*, dans *The Harvard Theol. Rev.*, 25 (1932), p. 273-276 (sur le Sin. géorgien 35, p. 274, et fac-similés p. 275). Comp. la planche I.

Le cod. Sin. géorgien 25 écrit souvent ი au lieu de ო à l'initiale devant consonne (იგო pour ოგო, p. ex.) ; nous n'avons pas tenu compte de cette particularité dans notre collation, et dans l'édition de VII 10-20, nous rectifions l'orthographe du ms. sur ce point.

Notre édition est établie à l'aide des microfilms exécutés en 1950 pour la *Library of Congress* par l'expédition à laquelle nous avons personnellement participé [32]. Des fol. 11 v-12 r du cod. 35, pages dont la photographie manque malheureusement dans le microfilm, nous avons obtenu des Pères du Sinaï, que nous remercions bien vivement, une excellente photo positive, grâce à l'intervention de M. le Professeur A. S. Atiya, du Caire. Nous publions également le texte du feuillet de Gratz (VI 39-VII 9) d'après une photographie [33].

Le tableau suivant [34] indique la disposition des 7 Lettres dans les collections géorgienne (G), latine (L), arabe (A) et copte (C) :

G	1	2	3	4	5	6	7
L	1	4	5	2	3	6	7
A	1	2	5	6	7	3	4
C	—	—	5	—	—	3	4

L	1	2	3	4	5	6	7
G	1	4	5	2	3	6	7
A	1	6	7	2	5	3	4
C	—	—	—	—	5	3	4

A	1	2	3	4	5	6	7
L	1	4	6	7	5	2	3
G	1	2	6	7	3	4	5
C	—	—	3	4	5	—	—

Outre qu'il dispose les Lettres dans un ordre différent, le texte géorgien s'écarte du latin sur les points suivants : 1) il omet dans

[32] Voir ci-dessus, note 5. Comp. *Checklist of Manuscripts in St. Catherine's Monastery, Mount Sinai microfilmed for the Library of Congress 1950*, Washington, 1952, p. 19.

[33] Comp. l'édition diplomatique et la reproduction photographique partielle qu'en a données Šanidze, dans *Moambe*, 9 (1929), p. 350-351.

[34] Ce tableau doit se lire comme suit : G 1 = L 1; G 2 = L 4; G 3 = L 5; G 4 = L 2, et ainsi de suite.

G 5 (= L 3) entre le nº 58 et le nº 59 le passage correspondant à PG, 40, col. 990 D 7-992 A 1; 2) dans G, par rapport à L, la section II 12-26 est à la place de VI 17-36, et réciproquement ; l'arabe est sur ce point conforme au géorgien.

Nous avons introduit dans le texte des Lettres, comme dans leur traduction latine, une division en brefs paragraphes destinée à faciliter les références.

12...] «რჩული უფლისაჲ უბიწო არს და მოაქცევს სულთა»[1], **13** და სხუასა ადგილსა იტყჳს: «განცხადებამან სიტყუათა შენთამან განმანათლის მე და გულისჴმა ყვნის ჩჩჳლნი»[2]; **14** და სხუა მრავალ არს რომელ ვერ ძალ-გჳძს ყოველთავე თქუმად. **15** მესამჱ შესავალი ესე არს: რომელნიმე გულფიცხელ იყვნეს პირველ[3] და საქმეთა შინა ცოდვისათა დაყოვნებულ იყვნეს; და, ვინ იცის, ქრისტიანეთა მათ ზედა სახიერმან ღმერთმან მოავლინნის შრომანი შეურაცხებითა, **16** ვიდრემდე ცნან შრომითა ამით, და შეინანონ, და მოიქცენ, და ქადაგებისა მას მოუვიდენ, შეიწყნარებენ ყოველითა გულითა, და მოიპოვნენ მათცა სათნოებანი იგი, ვითარცა იგი მათ რომელთა თავს იგი პირველად ვთქუ. **17** ესე იგივე სამნი შესავალნი არიან სულთანი რომელნი იგი სინანულად მოვიდიან[4], ვიდრე მოემთხჳენენ[5] მადლსა და წყალობასა შინა ღმრთისასა. **18** არამედ ჰგონებენ[4], რომელნი იგი მოვიდეს ყოველითა გულითა და დააწესნეს თავნი თჳსნი დათმენად ყოველთავე ღუაწლთა მტერობისათა ვიდრემდე სძლონ, **19** ვითარმედ პირველად ამათ იწყებს სული წმიდაჲ და აღმოცრებენ მათ ყოველსა შინა რაჲთა დაამტკიცნეს მათ საქმე იგი სინანულისაჲ; **20** და დაადგინის მათ საზღვარი საქმე სინანულისაჲ გუამთა შინა და სულთა მათთა, **21** ვიდრემდე ასწავოს მათ სახე მოქცევისაჲ თჳსისა მიმართ დამბადებელისა ღმრთისა; **22** და მისცის მათ ძლიერებაჲ სულსა შინა და გუამთა, რაჲთა იგინიცა წმიდა იყვნენ და მგრევე საზედ ორნივე მკვდარ იქმნენ[5], **23** გულისა მარხვითა მრავლითა და მღვიძარებითა ⟨...⟩[6] და სწრაფითა[7] და შრომ-

[1] *Ps.* XVIII, 8. [2] *Ps.* CXVIII, 130. [3] Sic cod. [4] Sic cod. [5] Sic cod. [6] G om. *anima mea in spiritu* L (col. 978 B). [7] Leg. სწრაფე-ბითა?

რებითა რომელსა იგი იქმნ ჴორცითა; **24** და იიძულებინ ამას[8] ყოვლითავე[9] ნაყოფისგამოღებითა ჴორციელითა. **25** და სული იგი სინანულისაჲ მოძღუარ[10] ექმნის მათ ამათ შინა, და გამოცადნის იგინი ამათ შინა, რაჲთა არა მტერობამან მართოჳკუნ[11] აქცინნეს[12] იგინი. **26** მაშინ წინამძღუარმან სულთამან იწყის ახილვად თუალთა სულისა მათისათა, რაჲთა მოსცეს მათ თჳსი სინანული რაჲთა წმიდა იყოს; **27** და გონებამან განწვალებაჲ შორის მათსა მოსცის, და იწყის სწავლად სულითა მით განწმედად ჴორცთა და სულისა სინანულითა; **28** და გონებაჲ იგი ისწავლებინ სულისა მის გან, და მიძღონ[13] ჩუენ სულისა მის და ჴორცთა მოქმედებასა, და წმიდა ჰყოფნ მათ, **29** და განჩინებასა მოსცემნ ჴორცთა მათ ნაყოფითა აღრეულისა მის გან ყოველთა თანა ჴორცისა ბუნებათა ვინაჲთგან იგი რჩულისა გარდასლვაჲ იქმნა; **30** და მოართუამნ თითოეულსა ჴორცთასა მას ბუნებასა პირველისა მის ებრ დაბადებულისა; **31** არა რაჲ აქონ მას უცხოჲ მტერისა მის გან სულისაჲ. **32** და ჴორცნი იგი იქმნიან კელმწიფებასა ქუეშე გონებისასა, და ისწავლებინ იგი სულისა მის გან, მსგავსად სიტყუისა მის პავლის მოციქულისა: « აღვიკრძალავ ჴორცთა ჩემთა და დავიმონებ ».[14] **33** რაჲმეთუ გონებამან თავი[15] განიწმიდა საჭმელთა გან და სასუმელთა და ძილისა და ერთგზის ყოვლადვე ყოველთა მათ გან თავისა თჳსსა[16] აღძრვათა, **34** ვიდრემდე ბუნებისა მის განცა თანაშერთვისა განიშორა იგი თჳსითა მით სიწმიდითა. **35** და ჰგონებ[17] ვითარმედ სამნი აღძრვანი არიან მას შინა. **36** რაჲმეთუ არს ბუნებისაჲ იგი ჴორცთაჲ თანაშესხუარულ მისა,

8 ამს sic cod. 9 ვე (= ვიდრე !) separate scriptum. 10 მძღუარ cod. 11 Sic. cod.; leg. მართლუკუნ? 12 Sic cod. 13 Sic cod.; leg. მიძღოჳინ. 14 1 *Cor.*, IX, 27. 15 Sic cod.; adde თჳსი. 16 Sic cod., altero ს rescripto; leg. თჳსისა. 17 Sic cod.; cf. I 18.

Apophthegmata, Antonius 22; PG, 65, col. 84 A-B.

Εἶπεν ὁ ἀββᾶς Ἀντώνιος· **35** Λογίζομαι ὅτι **36** ἔχει τὸ σῶμα κίνησιν φυσικὴν συναναφυρεῖσαν αὐτῷ· ἀλλ' οὐκ ἐνεργεῖ μὴ

არამედ ვერ იქმნების თჳნიერ სულისა მის ნებისა გარნა უწყებულ. **37** ხოლო არნ[18] ჴორცთა შინა არს[18] სხუაჲცა აღძრვაჲ, ზრდისა გან ჴორცთასა მრავლითა საჭმელითა და სასუმელითა და განჴურვებითა სისხლისაჲთა რომელ იგი საზრდელთა გან ჰბრძავნ ჴორცთა, რაჲმეთუ შესხუარული იგი აღიძრის მოებისა მის გან; **38** ამის თჳს მოციქული იტყჳს: « ნუ დაითრვებით ღჳნითა, რომლითა არს სიბილწებაჲ »;[19] **39** მერმე უფალი ამცნებს მოწაფეთა სახარებასა: « ეკრძალენით ნუკუე[20] დამძიმდენ გულნი თქუენნი საჭმელითა[21] და სასუმელითა[22] », და მთრვალობითა ოფროჲს. **40** ხოლო რომელნი იგი ეძიებენ სასოებასა მას სიწმიდისასა, თანაგუაც თქუამად[23] ვითარმედ « აღვიკრძალნე ჴორცნი ჩემნი და დავიმონნე ».[24] **41** მესამეჲ აღძრვაჲ არს უკეთურთა გან სულთა, რაჲმეთუ განსცდიედ შურითა და ჰნებავნ გარდაქცევად რომელთა იგი კელი შეჰყვიან თავისა თჳსისა განწმედასა. **42** ხოლო სამთა ამათ სახეთა უკუეთუ სულმან მიუჯრდოს თავით თჳსით დათმენად წამებათა მათ შინა რომელნი იგი სულმან ასწავლნის გონებასა, განწმიდნის ორივე სენისა მის გან რომელ არს სამთა მათ შინა სახეთა;

18 არნ vel არს delendum. 19 *Ephes.*, v, 18. 20 Sic cod.; leg. ნუკუე (= ნუ უკუე). 21 საჭმლითა cod. 22 სასუმლითა cod. — *Luc.*, XXI, 34. 23 Sic cod. 24 1 *Cor.*, IX, 27.

θελούσης τῆς ψυχῆς· μόνον δὲ σημαίνει ἐν τῷ σώματι ἀπαθῆ κίνησιν. **37** Ἔστι δὲ καὶ ἄλλη κίνησις, ἐκ τοῦ τρέφειν καὶ θάλπειν τὸ σῶμα βρώμασι καὶ πόμασιν· ἐξ ὧν ἡ θέρμη τοῦ αἵματος διεγείρει τὸ σῶμα πρὸς ἐνέργειαν· **38** διὸ καὶ ἔλεγεν ὁ Ἀπόστολος· « Μὴ μεθύσκεσθε οἴνῳ ἐν ᾧ ἐστιν ἀσωτία »· **39** καὶ πάλιν ὁ Κύριος ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῖς μαθηταῖς ἐντελλόμενος εἶπε· « Βλέπετε μήποτε βαρηθῶσιν ὑμῶν αἱ καρδίαι ἐν κραιπάλῃ καὶ μέθῃ ». **41** Ἔστι δέ τις καὶ ἑτέρα κίνησις τοῖς ἀγωνιζομένοις, ἐξ ἐπιβουλῆς καὶ φθόνου δαιμόνων ἐπιγινομένη. Ὥστε εἰδέναι δεῖ, ὅτι τρεῖς εἰσι σωματικαὶ κινήσεις, μία μὲν φυσική, ἑτέρα δὲ ἐξ ἀδιαφορίας τροφῶν, ἡ δὲ τρίτη ἀπὸ δαιμόνων.

43 უკუეთუ დაადგიდეს თავით თჳსით გულისაგან წამებათა მათ შინა რომელთა სული იგი უწამებს მას, მაშინ უკუეთურთა მათ სულთა შეუძლებიან შესუარულებასა მას გორცთასა და მზრძანებლ მით აღძრვითა, 44 ვიდრემდე სული იგი დამორჩეს და ემიებდეს ვითარმედ ვინაჲმე შეწევნაჲ მისი მოვალს, და მოაქციოს, და შემა უყოს სულისათა მათ წამებათა, და განცხ-ნლდეს[25]; 45 მაშინ მრწამს რაჲმეთუ განსჳენებაჲ მისი ესე არს, დადგრომაჲ ღმრთისა თანა, და რაჲმეთუ იგი არს მშჳდობაჲ მისი. 46 ესე ვიქუჱ სინანულისა თჳს გორცთა და სულთა, და ვითარ იგი ჯერარს განწმედაჲ მათი; 47 და რაჟამს მოიღის ესევითართა ხაზეთა ღუაწლი გულისაგან, მაშინ ევედრების სულისა მის გან, და იწყოს განწვალებაჲ მმკჳმიკვერთა[26] მათ ხენთა რომელნი მოვლენდეს მის ზედა ნებათა გან თჳსთა. 48 მაშინ იყოს ზიარებაჲ სულისაჲ და გონებისაჲ მცნებათა მათ გან დამარხვისა რომელნი იგი მისცნის მას. 49 და ასწავის მას განკურნებაჲ ყოველივე ხენი სულისაჲ და თითოეული იგი მის გან განწვალებაჲ აღრეული იგი რომელი მოეღო გორცთა მათ შინა ბუნებათასა და ხნათაჲ მათ რომელნი იყვნეს თჳსა[27] გან მისა სულსა მას შინა თჳნიერ გორცთა, თავით გან ვიდრე ქუეყანიმდე, თჳსი იგი მისი ნებაჲ, რომელი აღრეულად აქუნდა მათ შინა. 50 თუალთა საზღვარი დაუდვის მართლ და წმიდად ზედვად, რაჲთა არა რაჲ მერმე უცხოჲ რაჲმე უქუნდეს. 51 და მისა შემდგომად ყურთა სმენაჲ მშჳდობაჲ, და აღარა მიეზავნ ძჳრისსიტყუაჲ და არცა გინებაჲ კაცთაჲ სმენად, 52 არამედ ყოვლისავე განგებაჲ და მოწყალებაჲ ყოველთა მიმართ დაბადებულთა მიეზავნ, რაჲმეთუ ამათ შინა სნეულ იყო ოდესმე. 53 მერმე კუალად ენასა ასწავის თჳსი იგი სიწმიდე, რაჲმეთუ ესევითარი იგი ხენი განდიდებულ იყო მისი, და რომლითაცა სნეულ იყო მასცა იტყოდა, და მოსცის ენასა რომელ იგი საქმარ მისა იყო; ესე უკუე ხენი უმეტესად გან-დიდნა მისი ამით ასოთა რომელი იგი არს ენაჲ. 54 რაჲმეთუ

25 და nomine, litt. sup. lin. 26 Sic cod.; leg. მმკჳნვიერთა ? 27 Sic cod.; leg. თჳსსა

თავით მოციქული წამებს და იტყჳს : « რომელსა ჰგონიეს თავი თჳსი რჩეულიერ და არა აღჳრ ასხნეს[28] ენასა თჳსსა, [illegible] თჳსსა აცთუნებს და მისი იგი რჩეულიერებაჲ ამაო არს »[29]; 55 მერმე კუალად სხუასა ადგილსა იტყჳს ვითარმედ « ენაჲ მცირედ ასოჲ არს და დიდად მაღლოვნებს, რომელი შეაგინებს ყოველსა გუამსა »[30], და სხუაჲ მრავალი[31] რომელსა ვერ მალე მიც აწ ყოველსავე თქუმად; 56 უკუეთუ გონებამან შეუძლოს მოღებაჲ სულისა მის გან, იგი პირველად განწმიდნების, და მაშინ გამოიძიებნის[32] სიტყუანი, და მოსცის ენასა, რაჲთა არაჲ რაჲ აქუნდეს გულარძნილებაჲ გინა ნებაჲ გულისაჲ; 57 და სიტყუაჲ იგი სოლომონისი აღესრულების რომელი თქუა : « ჩემნი სიტყუანი თქუმულ არიან ღმრთისა მიერ; არა არს მათ შინა ქცეულებაჲ არცა გულარძნილებაჲ »[33]; 58 მერმე კუალად იგივე სხუასა ადგილსა იტყჳს : « ენაჲ ბრძენთაჲ მკურნალ არს »[34], და სხუაცა მრავალ სიტყუა არიან. 59 და მერმე კუალად აღმრ-ვანი მგნეთანი[35] უკუეთუ სადამე იყვნეს აღძრულ რომელთა შინა არა ჯერარს გონებისა მის ნებითა, ხოლო აწ[36] სულმან მან აწ[36] სიმტკიცით ამათი განაჩინის სიწმიდით ლოცვითა და მოწყალებითა, რაჲთა იგინი ამათ შინა იქმოდიან, 60 და ამათ ზედა სიტყუაჲ იგი აღესრულების ლოცვათა თჳს : « აპყრობაჲ ჴელთა ჩემთაჲ მსხუერპლ[37] სამწუხრო »[38], და ვითარმედ « ჴელთა მგნეთაჲთა განამდიდრიან ».[39] 61 მერმე კუალად ჭამადი მუცლისა განწმიდის და სასუმელი მისი, დაღათუ ოძღებებასა იგმევდა ამათ შინა (უკუეთუ სულისა მის ნებითა აღრეულ[40] იყო მათა) გულისთქუმითა და ოძღებებითა საჭმელთა და სასუმელთაჲთა, 62 რომელნი იგი ეშმაკთა შეურიან, რომელთა თჳს სული წმიდაჲ იტყჳს დავითის მიერ : « ამპარ-ტავანისა თანა თუალითა და უძღებისა გულითა, ამის თანა არა

28 Sic cod. 29 Iac., I, 26. 30 Iac., III, 5, 6. [illegible]
32 Sic cod. 33 Prov., VIII, 8. 34 Prov., XII, 18. 35 [illegible] L. manuum (col. 980 B), syr. [illegible] manuum eius. [illegible]
37 მსხუერპლ cod. 38 Ps. CXL, 2. 39 Prov., X, 4. 40 [illegible]

ვჭამე»[41]. 63 უკუეთუ კუალად ექიებდეს ამისსაცა სიწმიდესა, მერმე კუალად[42] სულმან საზღვარი დაუდვის მათ სიწმიდისაჲ საზომით კმად ჴორცთა ებრ ძალისა, 64 რაჲთა აღარა ჰქონდეს მას შინა გულისთქუმისა გემოჲ; 65 და ამას ზედა სიტყუაჲ იგი პავლესი აღესრულების რომელ თქუმულ არს: «გინათუ სჭამ-დეთ, გინათუ სუმიდეთ, გინა რასავე იქმოდით, სადიდებელად ღმრთისა იქმოდეთ»[43]. 66 მერმე კუალად მოცლისა მიერ აღძ-რულთა სიმძვისა გან გულისიტყუათა[44], კუალად გონებაჲ იგი ისწავლებინ სულისა მის გან და განჩინებაჲ მოსცის აღძრვათა მათ შინა სამთა სახეთა, და დაიჯერებნ სიწმიდესა, 67 რაჲმეთუ შემწედ აქუნ მას სული იგი და ძალსცემნ მას; და დაშრტიან აღძრვანი იგი სულისა მის გან ძალითა, და მშჳდობა[45] ყვის ყოველსა მას გუამსა მოკლის აღძრვაჲ იგი; 68 და ესე იგი არს სიტყუაჲ პავლესი მიერ თქუმული: «მოაკუდინენით ასონი ეგე ქუეყანისანი, სიძვაჲ, არაწმიდებაჲ, ვნებაჲ, გულისთ-ქუმაჲ ბოროტი»[46], და შემდგომი ამათი. 69 მერმე ფერჴნი, უკუეთუ ოდესმე არა აქუნდა ცოცხალი სლვაჲ ღმრთისა მიმართ, კუალად გონებაჲ რომელი იგი იქმნა ერთვე ჴელმწიფებასა ქუეშე სულისასა, ესენი დააბრკოლნის სლვად ნებისა მის ებრ სულისა, 70 რაჲთა ვიდოდიან მსახურებასა უმჯობესთა საქ-მეთასა, რაჲთა ყოველი გუამი იცვალოს და იქმნეს ჴელმწი-ფებასა ქუეშე სულისასა. 71 და ჰგონებ ვითარმედ ესე აწვე მიიღო ნაწილი რაჲმე სულიერისა მის გუამისაჲ ესევითარმან მან, რომელი მოღებად არს მართალთასა მას აღდგომასა. 72 ესე ვთქუ სულისათა მათ სენთა თჳს რომელი[47] მოეღო შერეუ-ლებაჲ ბუნებასა მას თანა ჴორცთასა, აღძრული მათ შინა, რომელი მომღუარ იყო უკეთურთა მათ სულთა საქმითა ასოთა მათ შინა. 73 არამედ ვთქუავე ვითარმედ აქუნდეს რაჲმე[48] თჳსსა გან სულსა მასცა სხუაჲ რაჲმე[48] თჳნიერ ჴორცთასა; აწ რომელნი არიან იგი გამოვიკითხნეთ ესენი. 74 რაჲმეთუ

41 *Ps.* C, 5. 42 კუალადკუალად cod. 43 I *Cor.*, X, 13. 44 Sic cod.
45 Sic cod. 46 *Col.*, III, 5. 47 Sic cod. 48 Sic cod.

ამპარტავანებაჲ სენი მისი არს თჳნიერ ჴორცთა; მა[illegible]ე-ბაჲ ეგრეთვე სენი მისი არს თჳნიერ ჴორცთა, და კუალად სილაღეჲ, და სიძულილი, და შური, რისხვაჲ, და სულმოკლეებაჲ, უთმინოებაჲ, და სხუანი მწულილმწულიადნი ამათნი. 75 უკუე-თუ მისცეს თავი თჳსი ღმერთსა ყოვლითა გულითა, მაშინ სახიერმან ღმერთმან მოსცეს მას სული სინანულისაჲ, და უწამებნ მას თითოეულთა მათ სნეულებათა, რაჲთა შეინანოს მათ თჳს; 76 და მ[illegible]ნი აბრკოლებედ მას და განსდევნედ მათ შინა, და არა უტევებედ[49] მას სინანულად; 77 უკუეთუ დაითმინოს და ერჩდეს მასწავლელსა მას მისსა სულსა სინანუ-ლად, მაშინ დამბადებელი იგი სწყალობნ შრომისა მის თჳს მონანულისა შრომითა მით ჴორციელითა, მარხვითა დიდითა, და მღვიძარებითა, და წრთუითა[50] მრავლითა[51] სიტყუასა ღმრთისასა, და ვედრებითა უმრავლესითა, და უვარის ყოფითა სოფლისაჲთა და კაცობრივთა საქმეთაჲთა, და სიმდაბ-ლითა, და სიგლახაკითა სულისაჲთა; 78 და ამათ შინა ყოველთა მოითმენს: მაშინ სახიერმან ღმერთმან იხილის მისი იგი მოთმინებაჲ განსაცდელთა შინა, შეიწყალის და შეეწევინ მას. ამენ.

ანტონისი ეპისტოლეჱ მეორეჱ

1 საყუარელთა და პატიოსანთა ძმათა ანტონი უფლისა მიერ გიკითხავ. 2 ჭეშმარიტად, საყუარელნო უფლისა მიერ, არა ერთსა ჟამსა ღმერთი მოხედვას ყოფდა დაბადებულთა ზედა თჳსთა, 3 არამედ დასაბამით გან სოფლისაჲთ, რაჲთდენნი[1] მოვიდეს მრავლისშემოქმედისა[2] აღთქუმისა რჩულითა, ამათ თანა გამოჴვალს ღმერთი თითოეულისა მის თანა სახიერებითა-მადლითა, სულითა თჳსითა. 4 ხოლო მეტყუელთა [illegible]

49 Sic cod. 50 Sic cod.; [illegible]
1 [illegible] cod. 2 Sic cod.

ბუნებათა, რომელთა იგი აღთქუმისა[3] მის გან რჩულისა ხოლო მათი და სახსოვნელნი გულთა მათთანი მკუდარ იქმნეს[4], ვითარმედ ვერღარა შემძლებელ იყვნეს იგინი გულისხმისყოფად პირველისა მის ეზრ დაბადებისა, **5** ამას ვიტყჳ რამეთუ ესენი პირუტყუ იქმნეს[4] ყოვლადვე, და მსახურებდეს დაბადებულსა და არა დამბადებელსა. **6** ხოლო შემოქმედმან ყოველთამან თჳსითა მით დიდითა სახიერებითა მოხედვაჲ ჩუენი ყო აღთქუმისა[5] მის რჩულითა, რამეთუ არსებაჲ არს უკუდავი. **7** და რაოდენნი იგი ღმრთის[6] იქმნეს[7] ⟨...⟩[8] თჳსითა მით აღთქუმისა რჩულითა, და განისწავლნეს სულითა წმიდითა და მოიღეს შვილებისა იგი სული, **8** მათ შეუძლეს თაყუანისცემად თჳსსა მას შემოქმედსა ვითარ იგი ჯერარს, რომელთა თჳს პავლე მოციქული იტყჳს ვითარმედ « არღა მოუღებიეს აღთქუმაჲ იგი ჩუენ თჳს »[9]. **9** ხოლო თჳსითა მით შეუნანებელითა სიყუარულითა ყოველთა შემოქმედსა უნდა მოხედვაჲ ჩუენთა მათ ხნეულებათა[10] და განბნეულებათა, **10** [illegible], რომელმან მოსცა ჩუენ რჩული წიგნითა, და გუიჩუენა ჩუენ სახლი ჭეშმარიტებისაჲ, რომელ იგი არს კათოლიკე ეკლესიაჲ, რომელმან იგი დაჰბადა ერთობაჲ, რამეთუ უნდა ღმერთსა მოქცევაჲ ჩუენი პირველსავე მას დასაბამსა; **11** მოსე აღაშენა სახლი და არა აღასრულა, არამედ დაუტევა იგი და წარვიდა. **12** მერმე კუალად ღმერთმან აღადგინა კრებული წინაჲსწარმეტყუელთაჲ სულითა თჳსითა, და აშენნეს მათაცა[11] საფუძველსა მას ზედა მოსესა, და ვერ შეუძლეს აღსრულებაჲ მისა; [illegible] სახლი დაუტევეს იგი მათცა, და წარვიდეს. **13** და ყოველთავე სულითა შემოსილთა იხილეს წყლულებაჲ იგი რამეთუ უკურნებელ იქმნა და რამეთუ არა რაჲ დაბადებულთა განი შემძლებელ იყო განკურნებად,

[3] [illegible] cod. [4] [illegible] cod. 5 აღთქმისა cod. 6 ღის cod. (i.e. [illegible] ut l.?) 7 Sic cod. 8 Lacuna in sensu; cfr L [illegible] cardinalem [illegible] 9 Hebr., xi, 13 vel 39. 10 Prius o sup. lin. 11 Sic cod.

14 ვარნა მხოლოდშობილი, რომელ არს გონებაჲ [illegible] მამისაჲ და ხატი მისი, რომლისა[12] ხატად თჳსისა[13] [illegible] შექმნა ყოველი მეტყუელი დაბადებული; **15** რამეთუ იცოდ[illegible] ამათ ვითარმედ მაცხოვარი არს დიდი იგი მკურნალი; შე[illegible] ყოველნი ერთბამად და შეწირეს ლოცვაჲ თჳსთა ასოთა თჳს, რომელ ესე ჩუენ ვართ; **16** დაღადებდეს და იტყოდეს: « ნუუკუე[14] მკურნისკევი არა არსა გალაადს, ანუ მკურნალნი არა არიან მუნ? რაჲსა არა აღვიდა[15] განკურნებაჲ ასულისა ერისა ჩემისაჲ[16]? **17** ვკურნებდით მას ჩუენ და არა განიკურნა; აწ ესერა დაუტევეთ და წარვედით მათ გან[17] ». **18** ხოლო ღმერთი გარდარეულითა მით სიყუარულითა მოვიდა ჩუენდა და წმიდათა მისთა მიერ იტყოდა: « ძეო კაცისაო, იქმენ თავისა შენისა ჭურჭერი[18] ტყუჱობისაჲ[19] », **19** რამეთუ « იგი ვითარცა იყო ხატი ღმრთისაჲ, არა ნატაცებად შერაცხა თავი თჳსი სწორებად ღმრთისა, არამედ თავი თჳსი დაიმდაბლა, და ხატი მონებისაჲ მოიღო, და მორჩილ იქმნა ვიდრე სიკუდილადმდე და სიკუდილითადღა ჯუარისაჲთა; ამის თჳს მიანიჭა მას ღმერთმან სახელი რომელ არს უზეშთაეს ყოველთა სახელთა, რაჲთა სახელისა მიმართ იესუჲს ქრისტჱსისა ყოველი მუჴლი მოდრკეს ზეცისათანი[20] და ქუეყანისათანი[20] და ქუესკნელთანი; ყოველმან ენამან აღიაროს რამეთუ უფალი იესუ ქრისტე სადიდებელად ღმრთისა მამისა »[21]. **20** აწ უკუე, საყუარელნო, სიტყუაჲ ესე ცხად იყავნ თქუენ შორის, რამეთუ სახიერებამან მამისამან არა ჰრიდა ჩუენ თჳს მხოლოდშობილსა თჳსსა[22], არამედ მისცა იგი ჩუენ ყოველთა ცხორებისა[23] თჳს, მისცა იგი ცოდვათა ჩუენთა თჳს[24]; **21** და ურჩულოებათა ჩუენთა დაამდაბლეს იგი, და წყლულებითა მისითა ჩუენ განვიკურნენით[25]; **22** და სიტყჳთა ძლიერებისა მისისაჲთა

12 Sic cod.; leg. რომელი. 13 [illegible] 14 [illegible] fine lineae). 15 Prius ა add. postea. 16 [illegible] xxviii, 9 (Vulg. li, 9). 18 Sic [illegible] 19 [illegible] 21 Phil., ii, 6-11. 22 Sic cod. [illegible] 32. 25 Is., liii, 5.

შემკრიბნა ჩუენ ყოველთა გან სოფელთა კიდით გან ქუეყანისაჲთ ვიდრე კიდედმდე სოფლისა; 23 და ყო აღდგომაჲ გონებათა ჩუენთაჲ და მოტევებაჲ ცოდვათა ჩუენთაჲ, და მასწავა ჩუენ რამეთუ ასოებ ვართ ურთიერთარს. 24 გლოცავ თქუენ, ძმანო, სახელითა უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესითა, გულისჴმაყავთ დიდი ესე მოღუაწებაჲ, რამეთუ მსგავს ჩუენდა იქმნა თჳნიერ ცოდვისა[26]. 25 და თანაც ყოველსა მეტყუელსა გონებასა[27], რომელთა[28] თჳს მაცხოვარი მოვიდა, განკითხვად თჳსი იგი სახე და ცნობაჲ[29] გონებისა თჳსისაჲ და განშორებისა მიცემად შორის ბოროტსა და კეთილსა, რაჲთა შეუძლონ განთავისუფალებად მოსლვითა მით მისითა; 26 რამეთუ რომელნი იგი განთავისუფალდეს მოღუაწებითა მისითა იწოდნეს იგინი მონა ღმრთის[30], რომელ იგი არღა არს სრულებაჲ, არამედ სიმართლე თჳსა[30] მას ჟამსა და წინამძღუარ შვილებისა. 27 ხოლო იესუ მაცხოვარმან ჩუენმან გულისჴმაყო რამეთუ მიახლებულ არიან ესენი მოღებად სულსა მას შვილებისასა და იცნეს იგი, რამეთუ ისწავეს სულისა გან წმიდისა, და რქუა მათ: « არღარა გიწოდე თქუენ მონად, არამედ ძმად და მეგობრად, რამეთუ რავდენი მაუწყა მე მამამან გამოგიცხადე და გაუწყე თქუენ »[31]. 28 კადნიერ უკუე იქმნეს[32] გონებითა, რამეთუ იცნნეს თავნი თჳსნი და გონიერი იგი თჳსი არსებაჲ, მოცეს ჴმაჲ და იტყოდეს: « დაღათუ გიცოდით შენ ოდესმე ჴორციელად, აწ არღარა ეგრეთ გიცით »[33]; 29 და მოიღეს შვილებისა იგი სული, ღაღადყვეს და იტყოდეს რამეთუ « არა მოგუღებიეს ჩუენ სული მონებისაჲ კუალად შიშად, არამედ მოგუღებიეს ჩუენ სული შვილებისაჲ, რომლითა ვღაღადებთ: აბბა, რომელ იგი არს მამაო »[34]. 30 აწ, უფალო, გიცნობიეს რომელ იგი მომანიჭე ჩუენ, რამეთუ შვილნი ვართ ჩუენ და მკჳდრნი ღმრთისანი და თანამკჳდრნი ქრისტესნი[35]. 31 ხოლო ესე სიტყუაჲ ცხად იყავნ[36] თქუენდა,

26 *Hebr.*, IV, 15. 27 Sic cod.; leg. ბუნებასა. 28 Sic cod. 29 Sic cod. 30 Sic cod. 31 *Ioh.*, XV, 15. 32 Sic cod. 33 2 *Cor.*, V, 16. 34 *Rom.*, VIII, 15. 35 *Rom.*, VIII, 17. 36 იყვნ cod.

საყუარელნო, რამეთუ რომელმან არა განმზადის თავისა თჳსისა წარმართებულებაჲ, და არა ღუაწლსა შინა იყოს ყოვლითა ძალითა, უწყოდეთ ესევითარმან რამეთუ მოსლვაჲ[37] იგი მაცხოვრისაჲ სასჯელ იქმნეს მას, 32 და რომელთამე საყნოსლად სიკუდილითი სიკუდიდ და რომელთამე საყნოსლად ცხორებითი[38] ცხორებად[39]; 33 რამეთუ დაცემად დუს იგი, და აღდგინებად მრავალთა ისრაჱლსა შორის, და სასწაულად სიტყჳსგებისა[40]. 34 გლოცავ თქუენ, საყუარელნო, სახელითა იესუ ქრისტესითა რაჲთა არა უდებ ყოთ ცხორებაჲ თავისა თჳსისაჲ, არამედ კაცადკაცადმან თქუენმან დაიპყრენ გული თჳსი და ნუ სამოსელი[41], ნუკუე ხატი ხოლო ესე შეგუემოსოს ცოდვად და განუმზადოთ თავთა თჳსთა სარჩელი. 35 რამეთუ აწვე ესერა ჟამი მოახლებულ არს რომელსა შინა გამოიცნენ კაცადკაცადისა ჩუენისა[42] საქმენი. 36 ხოლო მწულილადთა მათ სიტყუათა თჳს არიან სხუაცა მრავალ მიწერად თქუენდა; არამედ წერილ არს: « ეც მიზეზ ბრძენსა, და უბრძნეს იყოს »[43]. 37 გიკითხავ თქუენ ყოველთა უფლისა მიერ მცირით გან ვიდრე დიდადმდე[44]; 38 ხოლო ღმერთმან მშჳდობისამან დაგიცვენინ თქუენ ყოველნი, საყუარელნო. ამენ.

ႤႮႨႱႲႭႪႤჁ ႠႬႲႭႬႨႱႨ Ⴂ გ:

ანტონისი ეპისტოლჱ[1] გ[2].

1 ანტონი საყუარელთა [illegible][2]

37 ს sup. lin. 38 ცხორებითი cod. 39 2 *Cor.*, II, 16. 40 *Luc.*, II, 34. 41 Cfr *Ioel*, II, 13. 42 ჩუენისა sup. lin., minusc. litt. 43 *Prov.*, IX, 9. 44 Cfr *Act.*, VIII, 10.

Epist. III in cod. Sin. geor. 25 (= B) quoque legitur (fol. 73 r-[illegible]).

1 ეპისტოლჱ B (*has variationes* უ/ჳ *et* ჱ, ეჲ/ეა, [illegible] *non notabimus*). 2 მეხამ(ეჲ) B. 3 ძეთა [illegible] sup. lin. B.

E cod. copt. Neapol. I. B. 1, n° 345 (Zoega CLXXI).

ⲞⲘⲀⲒⲞⲤ ⲀⲚⲦⲰⲚⲒⲞⲨ ⲈⲠⲒⲤⲦⲞⲖⲎ Ⲋ.

1 ⲀⲚⲦⲰⲚⲒⲞⲤ ⲈϤⲤϨⲀⲒ ⲚⲚⲈϤⲘⲈⲢⲀⲦⲈ ⲚϢⲎⲢⲈ ⲚⲒⲤⲢⲀⲎⲖⲒⲦⲎⲤ

გიკითხავ მეცნიერებისა[4] თქუენისა ეგრ არსებისა, რამეთუ არა რაჲ კამს სახელისდებაჲ სახელთა კორციელთა[5] თქუენთაჲ[6], რომელნი წარმავალ არიან, რამეთუ შვილნი ხართ ისრაიტელნი[7]. 2 ჭეშმარიტად, შვილნო, რამეთუ სიყუარული რომელ მაქუს თქუენდა მიმართ არა არს სიყუარული კორციელი[8], არამედ სიყუარული სულიერი[9] ღმრთისმსახურებისაჲ. 3 ამის თჳს არა მეწყინების ვედრებაჲ ღმრთისა ჩემისაჲ[10] დღეჱ და ღამე თქუენ თჳს, რაჲთა შეუძლოთ ცნობად მადლი იგი რომელი ქმნა თქუენდა მიმართ; 4 რამეთუ არა ერთსა შინა[11] ჟამსა მოხედვასჰყოფს[12] ღმერთი თჳსთა დაბადებულთა, არამედ დასაბამით გან სოფლისაჲ[13] ღმერთი განაგებს თჳსისა დაბადებულთა, ნაწილსაცა ნაწილსაცა განაცხადებს თითოეულსა[14] მიზეზითა და მადლითა. 5 აწ[15], შვილნო, ნუ ოდეს იქმნებით ღალადებად ⸢დღეჱ და ღამე[16] ღმრთისა მიმართ და აიძულებდით სახიერებასა მამისასა და ამის გამო მოგმადლოს თქუენ[17] ზეცით რომელმან გასწაოს[18] თქუენ ვიდრემდე[19] სცნათ რომელ[19a] იგი კეთილ არს თქუენდა. 6 ჭეშმარიტად, შვილნო, სიკუდილსა[20] შინა ჩუენსა დამკჳდრებულ ვართ, და სახლსა შინა ავაზაკისასა მყოფ ვართ, და საკრველითა სიკუდილისაჲთა შეკრულ ვართ. 7 აწ უკუე, ნუ სცემთ ძილს[21] თუალთა თქუენთა, ნუცა ჰრულილს[22] წამთა თქუენთა[23], რაჲთა შესწირნეთ თავნი თქუენნი მსხუერპლად ღმრთისა ყოვლითა სიწმიდითა, რომელი ვერ ვის ჴელეწიფების დამკჳდრებად თჳნიერ

[4] Leg. მეცნიერისა. [5] კურციელთა B. [6] თქ(უე)ნთა B. [7] ისრაიტელნი (*hanc variationem* ი-/ჲ- *deinceps non notabimus*). [8] კურციელი B [9] სულიერი om. B. [10] ჩემისა B (*hanc variationem deinceps non notabimus*). [11] შინა om. B. [12] მოხედვაჰყვის B. [13] სოფლისაჲთ B. [14] თითოეულსა B. [15] აწ om. B. [16] დღეჲ და ღამეჲ post მიმართ B. [17] B add. შეწევნაჲ [18] გასწაოს B. [19] ვს (= ვიდრემდის) B. [19a] რომელი B. [20] სიკუდილსა B. [21] ძილსა B. [22] ჰრული B. [23] *Ps.* cxxxi, 4.

ЄΤΟΥΑΑΒ ΚΑΤΑΤЄΥΟΥCΙΑ ΝΝΟЄΡΑ· ΝCΡΧΡΙΑ ΑΝ ΝΟΝΟΜΑΖЄ ΝΝΡΑΝ ΝΝЄΤΝCΩΜΑ ΝΑΙ ЄΤΝΑΟΥЄΙΝЄ. ϪЄΝΤЄΤΝϨЄΝϢΗΡЄ ΝΙCΡΑΗΛΙΤΗC. 2 ΑΛΗΘΩC, ΝΑϢΗΡЄ, ΤΑΓΑΠΗ Є[

სიწმიდისა. 8 ჭეშმარიტად, საყუარელნო უფლისა მიერ, სიტყუაჲ ესე ცხად იყავნ თქუენდა, რაჲთა კეთილსა იქმოდით, 9 რომლითა ყოველთავე[24] წმიდათა განუსუენებიეს[25], და გულსმოდგინება სცეს ანგელოზთა მსახურებასა[26], და სიხარულ[27] იესოჳსსაცა მოსლვასა, რამეთუ არცა[28] საცა განსუენება აქუს ჩუენ თჳს ვიდრე აქა ჟამამდე[29], 10 და მეცა ობადროჳსა ამას, რომელი მყოფ ვარ თიჴისა[30] ამას სახლსა, მომეცით სიხარული სულსა ჩემსა. 11 ჭეშმარიტად, შვილნო, რამეთუ სნეულებაჲ ესე ჩუენი და დამდაბლებაჲ ესე[31] ჩუენი სალმობა არს ყოველთა მათ წმიდათა, და ცრემლოვიან და სულთითქუმენ ჩუენ თჳს წინაშე ყოველთა შემოქმედისა; 12 და ამის თჳს ყოველთაჲ ღმერთი განრისხნების ბოროტთა ზედა საქმეთა ჩუენთა სულთქუმათა[32] მათ თჳს წმიდათასა. 13 კუალად ჩუენი იგი წარმატებულებაჲ[33] და სიმართლე[34] ⸢გულსმოდგინებას სცემს[35] ერსა მას წმიდათასა, და ჰყოფენ ვედრებასა მრავალსა და მხიარულებასა სიხარულით წინაშე შემოქმედისა ჩუენისა; 14 და იგი თავადი[36] ყოველთა შემოქმედი იხარებს ⸢საქმეთა ჩუენთა ზედა[37] წამებითა მით ⸢წმიდათა მისთაჲთა[38], და მომანიჭებს ჩუენ ნიჭთა მათ უზომოთა[39]. 15 რაჲთა უკუე[40] სცნათ[41] რამეთუ ⸢ღმერთსა მარადის[42] უყუარან თჳსნი დაბადებულნი, რამეთუ არსებაჲ ⸢არს უკუდავი[43], არა თანა[44]დაჴსნილი[45] კორცთა, 16 იხილა გონიერი იგი ბუნებაჲ რამეთუ უფსკრულად შთავრდა მოკუდავი ყოვლადვე სრულიად, და აღთქუმისა იგი რჩული განგმა. 17 ხოლო ღმერთმან[46] თჳსითა სახიერებითა ამისა მოხედვა ყო მოსეს მიერ; 18 ხოლო მოსე დაფუძნა სახლი ჭეშმარი-

[24] ყ(ოვე)ლთა B. [25] განუსუენიეთ B. [26] [illegible] B. [27] Sic cod. [28] რ sup. lin. [29] Sic cod. [30] თიჴისასა B. [31] ესე om. B. [32] სულთთქუმათა B. [33] წარმატებაჲ B. [34] [illegible], რ sup. lin. B. [35] გულსმოდგინება ჰცემს sic B. [36] თავა რ (= რამეთუ) sic B. [37] კეთილთა ზ(ედ)ა საქმეთა B. [38] წმიდათაჲთა B. [39] [illegible] cod. [40] Sic cod., [illegible] B. [41] ჰცნათ B. [42] მარადის ღმერთსა B. [43] არ უკუდავი sic B. [44] თანანა cod., alt. ნა eraso. [45] [illegible] B. [46] ღმერთმან om. B.

ტეშისაჲ, და ეგრეთვე განკურნებად დიდი იგი წყლულებაჲ, და ენდა მათი მოქცევაჲ პირველსავე მას ერთობასა, და ვერ იძლო[47], და განეშორა მათ გან. **19** მერმე კუალად კრებული წინაისწარმეტყუელთაჲ[48] აშენებდა[49] სამკურნალსა მას ზედა[50] მოსესსა[1], და ვერ[2] შეუძლეს განკურნებად დიდსა მას წყლულებასა ასოთა თჳსთასა, და იხილეს რამეთუ ძალი იგი მათი დასცხრა. **20** მერმე კუალად ყოველთა წმიდათა ერნი შეკრბეს ერთბამად და ლოცვაჲ შეწირეს წინაშე შემოქმედისა მათისა[3] და იტყოდეს: **21** «ნუუკუე[4] მკურნისკუე არა არს[5] გალაადს[6], ანუ მკურნალი არა არს[7] მუნ? რაისა არა აღვიდა[8] კურნებად ასული ერისა ჩემისაჲ?[9] **22** ვცადეთ, ვკურნებდით[10] ბაბილონსა, და არა განიკურნა; 'აწ დაუტევოთ[11] და ვივლტოდით მის გან»[12]. **23** და ვითარცა ხედვიდეს[13] ყოველნი წმიდანი სახიერებასა მამისასა მხოლოდშობილისა მისისა თჳს, ესევი-თარ[14] არა მოვიდეს იგი[15] აქა, არა რაჲ[16] დაბადებულთა გან შემძლებელ არს განკურნებად დიდსა მას[17] წყლულებასა კაცთასა, **24** ამის მადლისა თჳს მამამან თჳსითა სახიერებითა გმაჲ მოსცა და თქუა: «ძეო კაცისაო, იქმენ თავისა შენისა ჭურჭერი[18] ტყუეობისაჲ[19] და წარმოტყუენე ნეფსით»[20]. **25** მამამან არა ჰრიდა მხოლოდშობილსა თჳსსა[21] ჩუენ ყოველ-თა ცხორებისა თჳს, მისცა იგი ცოდვათა ჩუენთა თჳს[22]. **26** რამეთუ უკეთურებათა ჩუენთა[23] დაამდაბლეს, და წყლუ-ლებითა მისითა ჩუენ ყოველნი განვიკურნენით[24]; **27** და[25] შემკრიბნა ჩუენ ყოვლით გან სოფლისაით ვიდრე 'კიდემდე სოფლისა[26], **28** და ყო[27] აღდგომაჲ გონებათა ჩუენთაჲ ქუეყა-

47 მეუძლო B. 48 წინაწარ- B. 49 აშენებდეს B. 50 ზედა om. B. 1 მოსესსა B. 2 ვერცა B. 3 ჩ(უე)ნისა B. 4 ნუ უკუე B. 5 [illegible] B. 6 [illegible] B. 7 არსა B. 8 B add. მუნ. 9 *Ierem.*, [illegible] 10 [illegible] B. 11 დაუტევოთ აწ B. 12 *Ierem.*, [illegible] 13 იხილეს B. 14 B add. იგი 15 იგი [illegible] B 16 [illegible] B 17 ამას B. 18 ჭური B. 19 ტყუეებისაჲ B. 20 [illegible] 21 Sic cod. 35; თჳსსა B. 22 *Rom.*, VIII, 32. 23 B add. [illegible] 24 *Is.*, LIII, 5. 25 და om. B. 26 კიდემდე მისსა B. 27 [illegible] om. B.

ნით, და მაცხოვა ჩუენ რამეთუ [illegible] **29** [illegible], შვილნო, ნუუკუე [illegible] ჩუენ ზედა [illegible] [illegible] **30** აწ [illegible] და ტიროდეს წინაშე მისა [illegible] **31** მეშინის [illegible], შვილნო, [illegible] იგი ჩუენ ზედა [illegible] არს სიბრძნითა ჩემითა გან [illegible] **32** ჭეშმარიტად, შვილნო, [illegible] **33** [illegible] **34** [illegible] **35** [illegible] **36** [illegible]

[illegible]

მტერ ვართ ღმრთისა და ანგელოზთა მისთა და ყოველთა წმიდათა მისთა. **37** ხოლო აწ, საყუარელნო, გლოცავ თქუენ სახელითა ოფლისა ჩუენისა იესუჲ ქრისტესითა, რაჲთა არა ოდეს ჰყოთ ცხორებაჲ თქუენი[10], და[11] ნუმცა არცხუენს[12] მცირეჲ ესე ჟამი დაუსრულებელსა მას ჟამსა[13], ნუცამცა ტყავი კორცთაჲ განსრწნადი არცხუენს სასუფეველსა ზეცისასა გამოუთქუმელსა[14] ნუმცა ადგილი დასასჯელი[15] წყმედს[16] საყდართა მათ სასჯელისათა[17] ანგელოზებრთა[18]. **38** ჭეშმარიტად, შვილნო[19] გულსა ჩემსა ეუცების და სული ჩემი განკრთომილ არს, რამეთუ ჩუენ ყოველნი დატკბობილ ვართ ვითარცა მთრვალნი ტკბილისა გან, **39** რამეთუ კაცადკაცადმან ჩუენმან განიფრდო[20] თავი თჳისი ნებითა თჳსითა, და ვიუფლენით ჩუენ მას შინა, და არა ვინებეთ ასილვად თუალთა ჩუენთა ზეცად, რაჲთამცა ვეძიებდეთ[21] ზეცისა დიდებასა და ყოველთა წმიდათა საქმესა ⸢და კუალსა მათსა სლვად[22]. **40** აწ უკუე გულისხმაყავთ რამეთუ ზეცისა წმიდანი გინა ანგელოზნი გინა მთავარანგელოზნი გინა საყდარნი გინა უფლებანი გინა ქერობინნი გინა სერაფინნი გინათუ მზჱ გინათუ მთუვარეჲ გინა ვარსკულავნი ⸢გინა მამათმთავარნი[23] გინა წინაჲსწარმეტყუელნი[24] გინა მოციქულნი გინა ეშმაკი გინა სატანაჲ გინათუ[25] სულნი უკეთურნი გინათუ მთავარი იგი აერისაჲ[26], და, რაჲთა არა მრავალსა ვიტყოდით[27], გინათუ მამაკაცი გინათუ დედაკაცი დასაბამით გან დაბადებისა მათისაჲთ ერთისა გან არიან ყოველნი[28], მარტოდ განრე[29] სროლისა[30] მის და ნეტარისა სამებისა მამისა და ძისა და სულისა წმიდისა; **41** და რომელთაგანმე ბოროტთა[31] ქცევათა საკმარ იყო ღმრთად მათა[32]

10 თავისა თჳსისაჲ B. 11 და om. B. 12 არცხუენ sic cod. 35; არცხუენს B. 13 ცხორებასა B. 14 გამოუთქუმელსა sic cod. 35. 15 დასარჩელი B. 16 წარსწყმედს B. 17 სარჩელისათა B. 18 ანგელოზთა B. 19 ნ sup. lin., litt. minusc. cod. 35; B add. ჩემნო. 20 განფრთო B. 21 ვეძიებდით B. 22 და — სლვად om. B. 23 მმდ- sic cod. 35; გინა მამათმთავარნი om. B. 24 წრწყლნი sic cod. 35; წინაწარ- B. 25 გინა B. 26 ჰაერისაჲ B. 27 ვიტყოდი B. 28 ყოველნი om. B. 29 გარე B. 30 სულისა sic B. 31 ბოროტად B. 32 მათთა B.

სახელისდებაჲ საქმეთა მათთა ეზრ; **42** ხოლო [illegible] უფროჲს წარემატნეს, მოსცა[33] მათ განმარტელი [illegible]

ANT(O)NICI Δ

ანტონისი ეპისტოლეჲ მეოთხე.

1 ანტონი ყოველთა საყუარელთა ძმათა რომელნი ხართ არსენოტით კერძო და სანახებსა მისსა და თქუენ თანათა უფლისა მიერ სიხარული. **2** თქუენ ყოველთა რომელთა ეგე განმზადენით თავნი თჳსნი სლვად ღმრთისა მიმართ გიკითხავ უფლისა მიერ, საყუარელნო, მცირით გან ვიდრე [illegible], მამაკაცით გან ვიდრე დედაკაცამდე[1], შვილთა ისრაჱლიტელთა წმიდათა გონებისა ებრ თქუენისა არსებისა. **3** ჭეშმარიტად, შვილნო, დიდი ნეტარებაჲ თქუენდა იქმნა, რამეთუ დიდი მადლი დადებული[2] გექმნა თქუენ მაგას თქუენსა [illegible]: **4** შეგიგავს უკუე თქუენ, მის თჳს რომელმან იგი მოხედვა ყო თქუენდა, რაჲთა არა მოიწყენოთ, რომელ იგი ღუაწლსა შინა ხართ, ვიდრემდე შესწირნეთ თავნი თჳსნი მსხუერპლად ღმრთისა ყოვლითა სიწმიდითა, რომლისა თჳნიერ ვერ ვინ კელეწიფების იგი დამკჳდრებად. **5** ჭეშმარიტად, საყუარელნო, დიდ არს ესე თქუენდა კითხვად გულისხმისყოფისა თჳს გონიერისა მის თჳს[3] არსებისა, რომელსა შინა არა არს მამაკაც და დედაკაც, არამედ არსებაჲ არს უკუდავი, რომელსა დასაბამი აქუს, ხოლო აღსასრული არასადა. **6** ჯერ არს ცნობად მის თჳს ვითარ იგი ყოვლითურთ გარდამოჴდა ესოდენსა სიმდაბლესა და დიდსა სირცხჳლსა, რომელი ჩუენ ყოველთა ზედა მოიწია; რამეთუ არსებაჲ [illegible] დავი, ვერ თანადაგხსნელი კორცთა. **7** ამის თჳს [illegible] იხილა ამისი იგი წყლულებაჲ, რომელი [illegible]

33 ს sup. lin. cod. 35; მისცა B.
1 Sic cod. 2 Post და, sup. lin. მ minusc. litt. 3 [illegible]

რამეთუ განჰყიდნა ცრთაჲ; 8 შენდობითა მისითა მოწყალებაჲ მათი ყოჳ, ოდესითა ხასიერებითა შემდგომად ჟამთა რჩეული მოხცა მათ და შეწყვნა ხცა მათ მოხვის მიერ მოცემად მათა რჩეული. 9 და მოხვ დაიდვენა მათ ხანდი ჭეშმარიტებისაჲ და ეხსა განკურნებად დიდისა ამის წყლულებისაჲ და ვერ უძლო [illegible] მის შეჰყარა. 10 [illegible] ყოველნი იგი კრებულნი წმიდათანი შეკრბეს ერთბამად, და სთხოვდეს მამისა ხასიერებასა მაცხოვრისა ჩუენისა თჳს, რათა მოვიდეს ჩუენდა ცხორებისა თჳს ჩუენ ყოველთაჲ, 11 რამეთუ იგი არს დიდი და ხარწმუნოჲ მღდელთმოძღუარი ჩუენი და ჭეშმარიტი მკურნალი, რომელი შემძლებელ არს განკურნებად დიდსა მას წყლულებასა. 12 ამის თჳს ნებითა მამისაჲთა დაიმცირა თავი თჳსი დიდებისა გან თჳსისა; ღმერთი იყო და ხატი მონებისაჲ მიიღო[4], 13 და მისცა თავი[5] ცოდვათა ჩუენთა თჳს; და ცოდვათა ჩუენთა იგი დაიმდაბლნეს, არამედ წყლულებითა მისითა ჩუენ ყოველნი განვიკურნენით[6]. 14 ამის თჳს, [illegible] უწყებაჲ თქუენი მნებავს[7] რამეთუ ჩუენისა თჳს სისულელისა ხატი სისულელისაჲ მიიღო[8], და ჩუენისა თჳს უძლურებისა ხატი უძლურებისაჲ მიიღო, და ჩუენისა თჳს სიგლახაკისა ხატი სიგლახაკისაჲ მიიღო, და ჩუენისა თჳს სიკუდილისა ხატი მოკუდავისაჲ შეიმოსა, და ამას ყოველსა მისა დაითმინა ჩუენ თჳს. 15 ჭეშმარიტად, საყუარელნო უფლისა მიერ, თანაგუაც რაჲთა არა გჳცნენ თავადთა ჩუენთა ძალ და არცა ჴორცლოდ წამთა ჩუენთა[9], 16 რაჲთა ვითხოვდეთ და ვაძლევდეთ ხასიერებასა მამისასა, ვიდრემდე თანაგამოვიდეს, და ამით განხუცნება გჳცნი [illegible] ოჳხლსა, და ძალი წმიდათა მსახურებასა, რომელნი [illegible] ჩუენ ქუეყანასა ჟამსა უდებებისა ჩუენისასა, და გულსმოდგინებაჲ [illegible] მათ შეწყვნად ჩუენდა ჟამსა ჭირისა ჩუენისასა; [illegible] იგი სიტყუჲ და რომელი იგი მკვიდ [illegible][10]. 17 [illegible] თქუენი მნებავს, შვილნო, მრავალი

4 Philipp., II, 6, 7. 5 Supple [illegible] 6 Is., LIII, 5. 7 ხ sup. lin. 8 1 Cor., I, 25. 9 Ps. CXXXV, [illegible] 10 [illegible] sic cod.

იგი ლრვაჲ ჩემი რომელი მაქუს თქუენ თჳს, რამეთუ ვხედავდით სირცხჳლსა მიწევნულსა ჩუენ ყოველთა ზედა. 18 და განვიცდი მრავალსა შრომასა წმიდათასა და სულთქუმასა მათსა რომელსა აღმოუტევებენ[11] მარადის ჩუენ თჳს ღმრთისა წინაშე, 19 რამეთუ ხედვენ ყოველსა მას შრომასა თჳსისა შემოქმედისასა, და ხედვენ მოირისზრახვათა ყოველთა მათ ეშმაკისათა და მსახურთა მისთასა, რომელსა იგი მოირსა ზრახვენ ჩუენისა წარწყმედისა თჳს მარადის 20 რამეთუ ნაწილი მათი ჯოჯოხეთს ყოფად არს, და ამის თჳს ჰნებავს ჩუენი წარწყმედაჲ მათ თანა ყოფად სიმრავლითურთ. 21 ჭეშმარიტად, საყუარელნო უფლისა მიერ, ვითარცა ბრძენთა გეტყჳ თქუენ[12], რაჲთა სცნათ ყოველივე მოღუაწებაჲ შემოქმედისა ჩუენისაჲ, რომელი იქმნა ჩუენ თჳს, რომელნი[13] იგი მოხედვასა ჩუენსა ჰყოფენ[13] ცხადითა და დაფარულითა ქადაგებითა; 22 რამეთუ ჩუენ ვართ რომელთა იგი გურქუიან პირმეტყუელ, და შეგიმოსიეს გონებაჲ პირუტყუთაჲ. 23 ანუ თქუენ არა იცნით მრავალნი იგი მანქანებანი და კლოვნებანი ეშმაკისანი რაბამ არიან, რამეთუ მაშინდით განჳ გუეშურებენ[14] ჩუენ 24 ვინაჲთგან ცნეს მათ ვითარმედ კული შეჰყავთ ცნობად სირცხჳლისა ჩუენისა და რამეთუ მოვიძიეთ სახჱ სიცოცხლისაჲ საქმეთა მათთა გან რომელსა[15] იქმან ჩუენ თანა, 25 და არა ხოლო მორჩილებად ბოროტთა მათ ზრახვათა მათთა რომელთა სთესვენ ჩუენ შორის რაჲთამცა გუაქუნდა[16], არამედ მრავალნიცა ჩუენ განნი გჳცხვენ მათთა მათ მანქანებათა, 26 და მათ იციან მოტყუებაჲ იგი შემოქმედისა ჩუენისაჲ, რამეთუ ეგე სიკუდილ იქმნა მათა ამას სოფელსა, და მათ თჳს განემზადა დამკჳდრებად ჯოჯოხეთი მათისა მის უდებებისა თჳს. 27 [illegible] თქუენი მნებავს, შვილნო, რამეთუ არა დაცხრების [illegible] ღმრთისა მიმართ თქუენ თჳს ღამე და დღე, 28 [illegible]

11 Sic cod. 12 1 Cor., X, 15. 13 Sic cod. [illegible] in plurali forma esse debent, cf. [illegible] 14 [illegible] cod. 16 Sic cod.

[illegible]

სილნეს თქუენ ღმერთმან თუალნი გულისა თქუენისანი რაჲთა ხედვიდეთ თქუენ მრავალთა მათ დაფარულთა უკეთურებათა მათთა რომელთა იგი დღითი დღედ მოაწევედ ჩუენ ზედა აწინდელსა ამას ჟამსა. **29** მნებავს რაჲთა ღმერთმან მოგცეს თქუენ გული მეცნიერებისაჲ და სული განკითხვისაჲ, რაჲთა შეუძლოთ შეწირვად გულთა თქუენთა მსხუერპლად წმიდად წინაშე მამისა მრავლითა სიწმიდითა უბიწოდ. **30** ჭეშმარიტად, შვილნო, გვეშურობენ[17] ჩუენ ყოველსა ჟამსა მათითა მით ბოროტად ზრახვითა, და დაფარულითა მით დევნითა, და მათითა მით მწოლალიდითა უკეთურებითა, და სულითა მით მაცთურებისაჲთა, **31** და გმობითა მით გულისსიტყუისაჲთა, და მათ მიერ ჩუენ შორის დათესულთა ურწმუნოებათა გულთა შინა ჩუენთა, და განკჳრვებითა და განკრთომითა, **32** და სალმობითა მრავლითა რომელთა მოაწევენ ჩუენ ზედა ყოველსა ჟამსა, და სულმოკლებითა რომლითა იგი დღითი დღედ გყოფენ ჩუენ სულმოკლე, **33** და ყოვლითავე რისხვითა მათითა და ძჳრისსიტყუითა რომლითა[18] იგი გუასწავებენ ჩუენ ურთიერთარს, **34** და განმართლებითა მით თავთა თჳსთაჲთა რომელსა იგი ვჰყოფთ

17 Sic cod. 18 Sic cod.

Ex epistula Besae ad Heraï, Br. Mus., Or. 8810, fol. 72 rb-73 vb (n. 35-38 iterum citantur in epistula eiusdem ad Antinoen, ibid., fol. 68 ra-va; huius citationis varias lectiones inter uncos [ ] indicamus).

ⲚⲦⲈⲒϨⲈ ⲞⲚ ⲚⲦⲀϤϪⲞⲞⲤ ⲚϬⲒⲠϨⲀⲖⲞ ⲈⲦⲚⲀⲚⲞⲨϤ ⲀⲠⲀ ⲀⲚⲦⲰⲚⲒⲞⲤ ϪⲈ 30 ⲀⲖⲎⲐⲰⲤ, ⲚⲀϢⲎⲢⲈ, ⲤⲈⲪⲐⲞⲚⲈⲒ ⲈⲢⲰⲦⲚ ⲚⲚⲀⲨ ⲚⲒⲘ ϨⲘⲠⲈⲨϢⲞϪⲚⲈ ⲈⲐⲞⲞⲨ, ⲘⲚⲠⲈⲨⲆⲒⲰⲄⲘⲞⲤ ⲈⲦϨⲎⲠ, ⲘⲚⲚⲈⲨⲔⲀⲔⲒⲀ ⲈⲦϢⲞⲞⲘⲈ, ⲘⲚⲚⲈⲨⲠⲚⲈⲨⲘⲀ ⲈⲦⲞ ⲚⲢⲈϤⲤⲰⲢⲘ, 31 ⲘⲚⲚⲈⲨⲘⲈⲈⲨⲈ ⲚϪⲒⲞⲨⲀ, ⲘⲚⲚⲈⲨⲘⲚⲦⲀⲠⲒⲤⲦⲞⲤ ⲈⲦⲞⲨⲤⲒⲦⲈ ⲘⲘⲞⲞⲨ ⲈϨⲢⲀⲒ ⲈⲠⲈⲚϨⲎⲦ ⲘⲘⲎⲚⲈ, ⲘⲚⲚⲈⲨⲦⲰⲘ ⲚϨⲎⲦ, ⲘⲚⲚⲈⲨⲞⲚϢⲤ, 32 ⲘⲚⲚⲈⲨⲘⲔⲀϨ ⲚϨⲎⲦ ⲈⲦⲞϢ ⲈⲦⲞⲨⲈⲒⲚⲈ ⲘⲘⲞⲞⲨ ⲈϨⲢⲀⲒ ⲈϪⲰⲚ ⲚⲚⲀⲨ ⲚⲒⲘ, ⲘⲚⲚⲈⲨϨⲖⲞⲠⲖⲈⲠ ⲈⲨⲦⲢⲞ ⲘⲠⲈⲚϨⲎⲦ ⲈϨⲖⲞⲠⲖⲈⲠ ⲚϨⲎⲦⲞⲨ ⲘⲘⲎⲚⲈ, 33 ⲘⲚⲚⲈⲨϬⲰⲚⲦ ⲦⲎⲢⲞⲨ, ⲘⲚⲚⲈⲨⲔⲀⲦⲀⲖⲀⲖⲒⲀ ⲈⲦⲞⲨⲦⲤⲀⲂⲞ ⲘⲘⲞⲚ ⲈⲢⲞⲞⲨ ϨⲀⲚⲈⲚⲈⲢⲎⲨ, 34 ⲘⲚⲦⲈⲨⲘⲚⲦⲢⲈϤⲦⲘⲀⲈⲒⲞⲞⲨ ⲘⲀⲨⲀⲀⲨ ϨⲘⲠⲈⲦⲞⲨⲈⲒⲢⲈ ⲘⲘⲞϤ, ⲀⲨⲰ ⲦⲈⲨⲘⲚⲦⲢⲈϤϮϨⲀⲠ

ჩუენ, და დასჯითა მით ურთიერთასითა რომელ შეგუაიუნიან მათ გონებათა ჩუენთა; **35** და ვიყვნითღა თჳსა გან, განკჳრვად გუცემედ მოყუასსა[19] თჳსსა რომელნი არა არიან ჩუენ თანა, **36** და შეურაცხებაჲ შთაგუიგდიან გულთა ჩუენთა ამპარტავანებითა, რაჲმეთუ მათ გან გულფიცხელ ვიქმნით, და ერთი ერთსა შეურაცხჳყოფდით[20], და სიმწარე გუაქუნ ურთიერთას სიფიცხლით ამით სიტყუათა[21] ჩუენითა, და სალმობაჲ გუაქუნ ყოველსა ჟამსა, და ვაბრალებდით ერთი ერთსა და არა თავთა თჳსთა, **37** ვჰგონებდით შრომასა მას ჩუენსა მოყუსისა გან ყოფად, და განმკითხველ ვიყვნით ცნადთა მათ, და ყოვლადვე ავაზაკი იგი ჩუენ შორის სახლსა შინა ჩუენსა დამკჳდრებულ არს; **38** და კდემითა და წვალებითა ურთიერთას ვიბოვნით, ვიდრემდე სიტყუანი თჳსნი დავამტკიცნეთ რაჲთა ვჩნდეთ წინაშე ჩუენსა მართალ; **39** და გულსმოდგინე ჳყუნიან ჩუენ საქმესა რომელსა ვერ შემძლებელ ვიყვნით ყოფად, და დაგუაბრკოლნიან ჩუენ მის გან რომელსა ზედა იგი ვიყვნით და რომელი იგი სარგებელ არს ჩუენდა. **40** ამის თჳს მაცინებდ

19 მოყუასა cod. 20 Sic cod. 21 Sic cod.

ⲈⲦⲞⲨⲚⲞⲨϪⲈ ⲘⲘⲞⲤ ⲈϨⲢⲀⲒ ⲈⲚⲈⲚϨⲎⲦ; 35 ⲀⲨⲰ ⲈⲚϨⲘⲞⲞⲤ ⲘⲀⲨⲀⲀⲚ ϢⲀⲨⲦⲢⲈⲚϮϨⲀⲠ ⲈⲚⲈⲚⲈⲢⲎⲨ ⲈⲚⲤⲈϨⲀⲦⲎⲚ ⲢⲰ ⲀⲚ, 36 ⲘⲚⲚⲈⲨⲘⲚⲦⲢⲈϤⲤⲰϢ ⲄⲈⲦⲈϢⲀⲨⲦⲀⲀⲨ [ⲈⲦⲞⲨⲚⲞⲨϪⲈ ⲘⲘⲞⲞⲨ] ⲈϨⲢⲀⲒ ⲈⲠⲈⲚϨⲎⲦ ϨⲚⲞⲨⲘⲚⲦϪⲀⲤⲒϨⲎⲦ, ⲈⲚⲞ ⲚⲚⲀϢⲦϨⲎⲦ ⲀⲨⲰ ⲈⲚⲤⲰϢ ⲚⲚⲈⲚⲈⲢⲎⲨ, ⲈⲚⲞ ⲚϢⲞⲨϢⲞ ⲘⲚⲚⲈⲚⲈⲢⲎⲨ ϨⲘⲠⲈⲚϢⲀϪⲈ ⲈⲦⲚⲀϢⲦ, ⲈⲚⲘⲞⲔϨ ⲚϨⲎⲦ ⲚⲚⲀⲨ ⲚⲒⲘ ⲈⲚϬⲚⲀⲢⲒⲔⲈ ⲈⲚⲈⲚⲈⲢⲎⲨ ⲀⲨⲰ ⲈⲢⲞⲚ ⲘⲘⲒⲚ ⲘⲘⲞⲚ ⲀⲚ, 37 ⲈⲚⲘⲈⲈⲨⲈ ϪⲈⲈⲢⲈⲠϨⲒⲤⲈ ϢⲞⲞⲠ ⲚⲀⲚ ⲈⲂⲞⲖ ϨⲒⲦⲚⲚⲈⲦⲚⲈⲢⲎⲨ [ϨⲒⲦⲚⲚⲈⲚⲈⲢⲎⲨ], ⲈⲚⲞ ⲚⲢⲈϤϮϨⲀⲠ ⲈⲚⲈⲦⲞⲨⲞⲚϨ ⲈⲂⲞⲖ, ⲈⲢⲈⲠⲤⲞⲞⲚⲈ ⲦⲎⲢϤ ϢⲞⲞⲠ ϨⲒϨⲞⲨⲚ ⲘⲠⲎⲒ, 38 ⲘⲚϨⲈⲚϮⲦⲰⲚ ⲘⲚϨⲈⲚϨⲀⲒⲢⲈⲤⲒⲤ ⲈⲚϮ ⲘⲚⲚⲈⲚⲈⲢⲎⲨ [+ ⲚϨⲎⲦⲞⲨ], ϢⲀⲚⲦⲚⲦⲀϨⲈⲠⲈⲚϢⲀϪⲈ ⲈⲢⲀⲦϤ ϪⲈⲔⲀⲤ ⲈⲚⲈⲞⲨⲰⲚϨ ⲈⲂⲞⲖ ⲈⲚⲦⲘⲀⲒⲎⲨ ⲘⲠⲈⲘⲦⲞ ⲈⲂⲞⲖ ⲘⲠϨⲞ ⲚⲚⲈⲚⲈⲢⲎⲨ; 39 ⲈⲨϮⲞⲨⲢⲞⲦ ⲚⲀⲚ ⲈⲚⲈϨⲂⲎⲨⲈ ⲈⲦⲈⲘⲚϬⲞⲘ ⲘⲘⲞⲚ ⲈⲀⲀⲨ, ⲀⲨⲰ ⲈⲘⲠⲤⲎⲨ ⲢⲰ ⲀⲚⲠⲈ ⲈⲨⲦⲢⲞ ⲘⲘⲞⲚ ⲈϨⲖⲞⲠⲖⲈⲠ ⲈⲠⲀⲒ ⲈⲦⲚϢⲞⲞⲠ ⲚϨⲎⲦϤ ⲀⲨⲰ ⲈⲦⲞ ⲚϨⲎⲨ ⲚⲀⲚ 40 ⲈⲦⲂⲈⲠⲀⲒ ⲢⲰ ϢⲀⲨⲦⲢⲈⲚⲤⲰⲂⲈ ϨⲘⲠⲤⲎⲨ ⲚⲢⲒⲘⲈ, ⲀⲨⲰ ϢⲀⲨⲦⲢⲈⲚ

ჩუენ ჟამსა ტირილისასა და მატირებელ ჩუენ ჟამსა სიცილისასა, და ყოვლად ყოვლით ორთ გარდამაქცინნა[22] ჩუენ გზისა მის გან წრფელისა, და მრავლითა სხჳთა საცთურითა რომლითა დაგჳმონეს ჩუენ თავისა მათისა, რომელთა თჳს აწ არა არს ჟამი გამოცხადებად ყოვლისა. **41** რაჟამს უკუე აღავსნიან გულნი ჩუენნი ამით ყოვლითა, და მათ შინა ვძოვდით და მექმნიან ჩუენ საზრდელ, მაშინ ღმერთმან შეგჳნდვის ვიდრემდე დაჰყენდეს ჩუენი უკეთურებაჲ, **42** და მაშინღა მოხედვა ყვის ჩუენდა კუალად ქცევად ჩუენდა მძიმისა ამის გან ჴორცისა ჩუენისა და დატევებად იგი, **43** და მაშინ უკეთურნი იგი საქმენი ჩუენნი რომელთა ჩუენ ვიქმოდით ბოროტად გამოგჳჩნდენ ჴორცთა შინა ტანჯვად შეურაცხად, და კუალად შევიმოსოთ ესე ღმრთისა მოტევებითა, და მაშინ მექმნეს ჩუენ უკუანაჲსკნელი იგი უძჳრეს პირველისა. **44** ამის გამო ნუ დაცადებთ ვედრებასა სახიერებისა[23] მიმართ მამისაჲსა, რაჲთა თქუენ თანა გამოვიდეს შეწევნაჲ მისი და გასწაოს თქუენ რომელი იგი უმჯობეს თქუენდა იყოს. **45** ჭეშმარიტად გეტყჳ თქუენ, შვილნო, რამეთუ ჭურჭერი ესე ჩუენი, რომელსა შინა ვმწირობთ ჩუენ, არს ესე ჩუენდა წარმწყმედელ და სასჯელ სავსე ბრძოლითა. **46** ჭეშმარიტებით, შვილნო, გეტყჳ თქუენ ვითარმედ ყოველსავე კაცსა რომელსა[24] დატკბობილ იყოს ნებასა შინა თჳსსა, და დამკობილ იყოს თჳსითა გულისსიტყჳთა, და

22 Sic cod.; leg. -მაქცინიან. 23 სახიებისა sic cod. 24 Sic cod.

ⲣⲓⲙⲉ ϩⲙⲡⲥⲏⲩ ⲛⲥⲱⲃⲉ· ϩⲁⲡⲁⲝ ϩⲁⲡⲗⲱⲥ ⲉⲩⲡⲱⲱⲛⲉ ⲙⲙⲟⲛ ⲛⲥⲏⲩ ⲛⲓⲙ ⲉⲃⲟⲗ ϩⲙⲡⲙⲟⲉⲓⲧ ⲉⲧⲥⲟⲩⲧⲱⲛ ⲙⲛϩⲉⲛⲕⲉⲙⲏⲏϣⲉ ⲛⲁⲡⲁⲧⲏ ⲉⲩⲉⲓⲣⲉ ⲙⲙⲟⲛ ⲛϩⲙϩⲁⲗ ⲛⲁⲩ ⲛϩⲏⲧⲟⲩ, ⲉⲙⲡⲉⲩⲥⲏⲩ ⲁⲛⲡⲉ ⲧⲉⲛⲟⲩ ⲉⲟⲩⲟⲛϩⲟⲩ ⲉⲃⲟⲗ ⲧⲏⲣⲟⲩ. 41 ϩⲟⲧⲁⲛ ⲇⲉ ⲉⲩϣⲁⲛⲙⲉϩⲡⲉⲛϩⲏⲧ ⲉⲃⲟⲗ ϩⲛⲛⲁⲓ ⲁⲩⲱ ⲛⲧⲛⲙⲟⲟⲛⲉ ⲛϩⲏⲧⲟⲩ ⲁⲩⲱ ⲛⲥⲉⲣϩⲣⲉ ⲛⲁⲛ, ⲧⲟⲧⲉ ϣⲁⲣⲉⲡⲛⲟⲩⲧⲉ ϭⲱⲛⲧ ⲉⲣⲟⲛ. 44 ⲉⲧⲃⲉⲡⲁⲓ ϭⲉ ⲙⲡⲣⲉⲅⲕⲁⲕⲉⲓ ⲉⲧⲉⲧⲛⲧⲱⲃϩ ⲛⲧⲙⲛⲧⲁⲅⲁⲑⲟⲥ ⲙⲡⲉⲓⲱⲧ ⲁⲣⲏⲩ ⲛⲧⲉⲟⲩⲃⲟⲏⲑⲉⲓⲁ ⲛⲧⲟⲟⲧϥ ⲉⲓ ⲉⲃⲟⲗ ⲛⲙⲙⲏⲧⲛ ⲉⲧⲣⲉⲧⲉⲧⲛⲧⲥⲁⲃⲉⲧⲏⲩⲧⲛ ⲉⲥⲟⲩⲛⲡⲉⲧⲉϣϣⲉ ϩⲛⲟⲩⲙⲉ.

თავს იდებდეს დათესულთა მათ გულსა შინა თჳსსა[25], და თანა-უხარდეს მათ, და მოელოდის გულითა ვითარმედ [illegible] რამე არიან იგინი რჩეულ [illegible], და მას თანა კუალად განიმარ-თლებდეს თავსა თჳსსა[25] რომელსა იგი იქმს, **47** ესევითარისა მის სული არს ავერ უკეთურთა მათ სულთა და თანამზრახველ მისა ბოროტისა მიმართ, და გუამითა[26] სამარხავ ბოროტთა საიდუმლოთა რომელ თავსა შინა მისა დაუმალავს; **48** და შეუძლიან ესევითარსა მას ეშმაკთა ფრიად, რამეთუ არა განაქიქა იგი[27] წინაშე ყოველთა. **49** ანუ თქუენ არა უწყითა რამეთუ არა ერთსსახეც[28] სანადირო აქუს, რაჲთა ესე ვცნათ და ვივლტოდით მის გან? **50** უკუეთუ ეძიებდე, არა ჰპოო ცოდვაჲ მათი და უჩულოებაჲ განცხადებულად[29] ჴორციელად, რამეთუ არა არიან ჴორციელად სახილველ, **51** არამედ რაჲთა სცნათ რამეთუ ჩუენ ვართ მათა ჴორცნი, და სული ჩუენი შეიწყნარებს მათსა მას უკეთურებასა, რამეთუ რაჟამს შეიწყნარნეს იგინი, მაშინ განცხადებულად მოიყვანის[30] იგინი ჴორცითა მით რომელსა შინა ესე მყოფ ვართ[31]. **52** ხოლო აწ, შვილნო, ნუმცა ვსცემთ მათ ადგილსა; უკუეთუ არა, რისხვაჲ ღმრთისაჲ აღვადგინოთ თავთა ჩუენთა ზედა, **53** და იგინი წარვიდენ სახიდ თჳსა და მეკიცხევდენ ჩუენ, რამეთუ ესე იციან რამეთუ წარწყმედაჲ ჩუენი მოყუსისა გან არს და ცხორებაჲ ჩუენი მოყუსისა გან. **54** ვინ სადა ღმერთი იხილა, და ისარებდეს მის თანა, და დაიყენოს იგი თავისა თჳსისა თანა, რაჲთა არა ევლტოდის მას, არამედ შეეწეოდეს მას ყოფასა მას მისსა ესოდენსა შინა სიმძიმესა? **55** ანუ ვინ სადა ეშმაკი იხილა ბრძოლასა მას მისსა ჩუენდა მომართ, და მაყენებს[32] რაჲ ჩუენ კეთილისყოფად და მაკდებინ ჩუენ, და დვანდა იგი ადგილსა ჴორციელსა, რაჲთა მისა გულშინოდის და ვივლტოდით მის გან; რამეთუ იგინი არიან ფარულად, და ჩუენ გამოვაცხადებთ მათ

25 თჳსა cod. 26 Sic cod.; leg. გუამითა ? Cf. L corpus [illegible] (col. 984 A). 27 Sic cod.; leg. იგინი ? Cf. L eos (col. 984 A). 28 Sic cod. 29 Leg. -ბული. 30 Sic cod. 31 არი sic cod. 32 Ante ბ, litt. una atramento offuscata (ნ ?).

საქმეთა გან. 56 რამეთუ ერთობა გან არიან იგი ყოველნი აღვსილებისა მის გან არსებისა[33]; და სიწმიდისა მის გან მამისა ღმრთისა გან მრავალი თითოეულებანი იქმნა ამათ მეცნიერის თითოეულებისა მის თჳსის საქმისა მამისა; 57 ამის თჳსისა ყოველი ესე სახელები ეწოდა მათ თითოეულობისა მის თჳსის საქმისა მამისა; 58 ამის თჳსის გულისა მათ განია ეწოდა მთავარანგელოზნი, და რომელთამე საყდარნი და უფლებანი, მთავრობანი და ჯალმწიფებანი და ქერობინ; 59 ესე სახელები ეწოდა მათ ამის გამო რამეთუ შეიცვალებისა მამისა ნებითა დამბადებელისა. 60 კუალად[34] ღჳთაებობა მის გან ხილვათა ხილვისასა საქმეთ იყო სახელისდებად მათ ღჳთაებობა მის თჳსის ხილვისა მამისა მახსენებელ და სატანა, და ხილვანი[35] კუალად ეშმაკებ, და ხილვებ ღჳთაებრებ და[36] არა წმიდებ, და ხილვებ მაცთურ, და მთავარ ამის სოფლის[37]; და ხილვანი მრავალნი[38] თითოეულნი არიან მათ მეცნიერისა. 61 და კუალად მემკჳდრენი არიან[39] ამის სიმძიმისა გურდაისა, რომელსა ესე მისა დამკჳდრებულ ვართ: იწოდნენ ვითარცა მათ გარე[40] მამამთავარ და რომელნიმე წინასწარმეტყველ და მეფეთა და მღდელ და მსაჯულ და მოციქულ, და ხილვანი მრავალნი რჩეულ იქმნეს[41] მამათა მათ კეთილად სლვითა; 62 ესე ყოველი სახელები ეწოდა მათ გინათუ მამაკაცსა გინა დედაკაცსა ʻმამათა მათ[42] თითოებაჲთა საქმეთა მათთა ერთ მთავრობისა, რამეთუ ერთობა გან არიან ყოველნი. 63 ამის თჳსის უკეთუ რომელი ცოდვიდეს მოყუასსა მისსა, თავისა მისსა თჳსისა ცოდავს, და რომელი ბოროტსა უყოფს მოყუასსა, თავსა თჳსსა[43] ბოროტსა უყოფს; ეგრეთვე რომელი კეთილსა უყოფს[44] მოყუასსა[45], თავსა თჳსსა[46] კეთილსა უყოფს. 64 [illegible] არა, ვინმე შემძლებელ არს ღმრთისა მისსა [illegible], ანუ ვინმე არს რომელმანმცა ავნოს მას, ანუ

33 Suppl. [illegible] ? Cfr L. secundum sensualem exstantiam eorum (col. 984 C). 34 [illegible] cod. 35 Sic cod. 36 Hic litt. una atramento offuscata. 37 Sic cod. 38 [illegible] cod. 39 არიან sup. lin., minusc. litt. 40 Sic cod. 41 Sic cod. 42 Leg. მამისა მის 43 Sic cod. 44 უყოფს cod. 45 Sic cod. 46 Sic cod.

ვინმე არს რომელმანმცა [illegible] მას, ანუ ვინმე [illegible] მას, 65 ანუ ვინ [illegible] იგი რომელმანცა[47] [illegible] მას, ანუ ვინ შემძლებელ არს [illegible] მისა, [illegible] იგი არს [illegible], ანუ ვინ შემძლებელ არს [illegible] მისა [illegible] იგი არს [illegible]? 66 ამის თჳსის [illegible] 67 და [illegible] იგი [illegible] არსებაჲ. 68 [illegible] 69 რამეთუ [illegible] 70 და ამას[1] [illegible] 71 [illegible] 72 [illegible] 73 [illegible] 74 და [illegible] 75 [illegible] 76 [illegible]

47 [illegible] cod.; leg. [illegible]; cfr L. ut (col. [illegible]) [illegible] cod. [illegible] sup. lin. [illegible] 3 Sic cod.; leg. [illegible]; cfr L. [illegible] 4 [illegible] cod.

მისა წინააღმდგომნი საქმენი, შეეშინეს და ივლტოდიან პირისა გან თქუენისა ვითარცა პირისა გან ელიაჲს წინაისწარმეტყუელისა[6]. 77 და მაშინ იხილოთ ვითარცა კუალი მამაკაცისაჲ ზღუასა ზედა რომელსა მოაქუნდეს თქუენდა სულიერი იგი წჳმაჲ, რომელ იგი არს ნუგეშინისმცემელისა სულისაჲ ნუგეშინისცემაჲ. 78 საყუარელნო შვილნო ჩემნო უფლისა მიერ, ძენო ისრაიტელნო, არა რაჲ საკჳრ არს ნატრაჲ[7] გინა საზელისდებად[7] ჴორციელთა სახელთა თქუენთა, რომელნი წარმავალ არიან, 79 რაჲმეთუ არა უმეცარ ხართ სიყუარულსა მას რომელი მაქუს თქუენდა მიმართ, რაჲმეთუ არა არს ჴორციელი სიყუარული, არამედ სულიერი ღმრთისმსახურებისა[8] სიყუარული. 80 ამით კუალად გულდებულ ვარ რაჲმეთუ ნეტარი დიდი არს თქუენ თჳს რაჲმეთუ ძალი შეჰყავთ ცნობად თავისა თჳსისა სირცხჳლსა და დამტკიცად არსებასა უხილავსა რომელი ვერ წარმავალ არს ჴორცთა თანა. 81 ამის გან ვჰგონებ ვითარმედ ნეტარებაჲ თქუენი ამას ჟამსა იქმნა. 82 სიტყუაჲ უკუე ესე ცხად იყავნ თქუენდა, რაჲთა არა გეგონოს თქუენ წარმატებაჲ და შესლვაჲ მსახურებასა ღმრთისასა ვითარმცა თქუენი[9] იყო საქმეჲ, არამედ არს რაჲმე საღმრთოჲ ძალი რომელი შეგეწევის თქუენ მარადის; 83 პატივისმყუარე იყვენით თავთა თჳსთა შეწირვად მსხუერპლისა[10] ღმრთისა მიმართ მარადის, და გულსმოდგინებაჲ[11] სცემდით შემწესა მას თქუენსა ძალსა, და განსუენებასა ღმრთისასა მას მოსლვასა და ყოველსა მას კრებულსა წმიდათასა, და მეცა უბადრუკსა ამას რომელი მყოფ ვარ თიკისა ამათ ჴორცთა და ბნელისათა; 84 რაჲმეთუ ამის თჳს ამას გმტყუი თქუენ და განსუენებასგცემ თქუენ, და ბლოცავ, რაჲმეთუ დავებადენით ჩუენ ყოველნი ერთად არსებაჲ უხილავად და დასაბამად დაუსრულებელად[12]; რაჲმეთუ რომელთა იცნეს თავნი თჳსნი, ამათ ცნეს რაჲმეთუ არსებანი ერთობისანი არიან უკუდავნი. 85 უწყებაჲ თქუენდა მნებავს

6 Cfr 1 Reg., XVIII, 38-40. 7 Sic cod. 8 -სა- post მ sup. lin., minusc. litt. 9 Hic vox 4 litt. erasa. 10 Sic cod. 11 Sic cod. 12 Deest ut .. [illegible] alterutrum (L. ed. 986 A).

ესე რაჲმეთუ იესუ ქრისტე უფალი ჩუენი იგი თავადი არს ჭეშმარიტი გონებაჲ მამისაჲ, რომლისა გან ყოველი სავსებაჲ ყოვლისა მეტყუელისა მის ბუნებისაჲ იქმნა ხატად თჳსისა მის ხატისა, რაჲმეთუ იგი თავადი არს თავ ყოვლისა დაბადებულისა და გუამისა მის ეკლესიაჲსა; 86 ამის თჳს უკუე ჩუენ ყოველნი ასოებ ვართ ურთიერთარს და გუამ ქრისტესა[13], და ვერ ძალწიფების თავსა სიტყუად ფერკთა ვითარმედ არა მიგჳთ მე. და უკუეთუ ევნების ერთსა ასოსა ყოველივე გუამი მის თანა აღიძრეს და ელმის[14]; 87 ამის თჳს უცხო ქმნულსა მას ასოსა გუამისა გან, რომელსა არა რაჲ აქუს ზიარებაჲ თავისა თანა, არამედ დატბობიედ[15] თჳსნი იგი ვნებანი ჴორცთანი, ამას გამო წყლულებაჲ იგი თჳსი უკურნებელად აქუს, და დაჰვიწყებიეს დასაბამი და აღსასრული. 88 და ამის თჳს მამაჲ იგი დაბადებულთაჲ მოწყალე იქმნა ჩუენსა ამას წყლულებასა რომელი შეუძლებელ იყო განკურნებად ვერვის გან დაბადებულთა განისა გარნა სახიერებითა მამისაჲთა; 89 და გამოგუევლინა ჩუენ თჳსი იგი მხოლოდშობილი, რომელმან იგი ჩუენისა მის მონებისა თჳს ხატი მონებისაჲ მოიღო[16]; 90 და მისცა თავი თჳსი ცოდვათა ჩუენთა თჳს, რაჲმეთუ ურჩულოებათა ჩუენთა დაამდაბლეს იგი, არამედ წყლულებითა მისითა ჩუენ ყოველნი განვიკურნენით[17]; 91 და შემკრებნა ჩუენ ყოველთა გან სოფელთა ვიდრემდე აღდგომაჲ გულთა ჩუენთაჲ ქუეყანისა გან ყოს და მასწაოს ჩუენ რაჲმეთუ არსებანი ერთნი ვართ ჩუენ ყოველნი და ურთიერთას ასოებ. 92 ამის თჳს უკუე თანაგუაც ურთიერთას სიყუარული ფრიად, რაჲმეთუ რომელსა უყუარდეს[18] მოყუასი თჳსი მას ღმერთი უყუარს; ხოლო რომელსა უყუარდეს ღმერთი მას სული თჳსი უყუარს. 93 სიტყუაჲ ესე ცხად იყავნ თქუენდა, საყუარელნო შვილნო ჩემნო უფლისა მიერ, ძენო ისრაელიტელნო[19] [illegible] და განმზადენით თავნი თჳსნი სლვად ღმრთისა [illegible]

13 1 Cor., XII, 27. 14 1 Cor., [illegible] 15 [illegible] 16 Cfr Philipp., II, 7. 17 Is., LIII, 5. 18 [illegible] (უყუარდეს iterum?). 19 [illegible] sic cod.

შეწირვად თავთა თქუენთა მსხუერპლად ღმრთისა ყოვლითა სიწმიდითა რომელი ვერ ვის განეწიფების დამკჳდრებად თჳნიერ სიწმიდისა. 94 ანუ თქუენ არა უწყითა, საყუარელნო, რამეთუ მგონი იგი სათნოებისანი[20] მოირსა ოძრახჳენ[21] მარადის ჭეშმარიტებასა? 95 ამის თჳსცა, საყუარელნო, ეკრძალენით და ნუ სცემთ ძილსა თუალთა თქუენთა და ნუცა რულსა წამთა თქუენთა[22]; 96 ღაღადებითა თჳსისა მიმართ შემოქმედისა დღედ და ღამე რაჲთა გამოჳვიდეს თქუენდა შეწევნაჲ მაღლისა ძიერ და მოწლოჳჳნეს გულნი თქუენნი და გულის-სიტყუანი ქრისტეს მიერ. 97 ჭეშმარიტად, შვილნო, სახლსა შინა ავაზაკისასა მყოფ ვართ და საკრველითა[23] სიკუდილისაჲთა ვართ ჩუენ შეკრულ. 98 ჭეშმარიტად გეტყჳ თქუენ რამეთუ ჩუენი ესე უძლებაჲ და დამდაბლებაჲ და გარეშე ყოფაჲ ესე ჩუენი სათნოებისა გან არა ხოლო თუ ჩუენდა ზღუევა[24] არს, არამედ ანგელოზთაცა შრომა არს და ყოველთა წმიდათა ქრისტესთა, რამეთუ არღა სადა აქამომდე განისუენებიეს ჩუენ თჳს. 99 ჭეშმარიტად, შვილნო, რამეთუ დამდაბლებაჲ ესე ჩუენი მწუხარება არს მათ ყოველთა, და[25] კუალად ცხორებაჲ ჩუენი და სიქადული სიხარულსცემნ მათ ყოველთა; 100 და ცანით რამეთუ სახიერებაჲ მამისაჲ არა დაცხრების, ვინაჲთგან აღიძრა, ქველისყოფად ჩუენდა მარადის ვიდრე დღეინდელად

20 -ნი sup. lin., minusc. litt. 21 Sic cod. 22 Cfr *Ps.* CXXXI, 4. 23 საკრველითა cod. 24 -ჳუ- in loco alt. litt. scriptum. 25 და bis cod.

Ex epistula Besae ad Herai, Br. Mus., Or. 8810, fol. 71 rb-vb.

ϩⲙⲡⲁⲓ ⲅⲁⲣ ⲛⲧⲁϥϫⲟⲟⲥ ⲛϭⲓⲡⲉⲛⲉⲓⲱⲧ ⲉⲧⲟⲩⲁⲁⲃ ⲁⲡⲁ ⲁⲛⲧⲱⲛⲓⲟⲥ, ⲡⲉⲛⲧⲁϥⲥⲟⲩⲛⲙⲡⲟⲛⲏⲣⲓⲁ ⲙⲡϫⲁϫⲉ ⲉⲧⲙⲟⲥⲧⲉ ⲛⲛⲉⲧⲙⲉ ⲙⲡⲛⲟⲩⲧⲉ, ⲛⲁⲓ ⲉⲛⲧⲁⲩϯⲡⲉⲩⲟⲩⲟⲓ ⲉⲣⲟϥ ϩⲙⲡⲉⲩϩⲏⲧ ⲧⲏⲣϥ ϫⲉ 98 ⲁⲗⲏⲑⲱⲥ, ⲛⲁⲙⲉⲣⲁⲧⲉ, ⲧⲉⲛⲙⲛⲧⲁⲙⲉⲗⲏⲥ ⲙⲛⲡⲉⲛⲑⲃⲃⲓⲟ ⲙⲛⲧⲉⲛϭⲓⲛⲡⲣⲓⲕⲉ ⲉⲃⲟⲗ ⲛⲛⲉⲩϣⲟⲟⲡ ⲛⲁⲛ ⲁⲛ ⲛⲟⲩⲟⲥⲉ ⲙⲁⲩⲁⲁⲛ. ⲁⲗⲗⲁ ⲛⲕⲉⲁⲅⲅⲉⲗⲟⲥ ⲛⲉⲩϣⲟⲟⲡ ⲛⲁⲩ ⲛⲟⲩϩⲓⲥⲉ ⲙⲛⲛⲉⲧⲟⲩⲁⲁⲃ ⲧⲏⲣⲟⲩ ϩⲙⲡⲉⲭⲣⲓⲥⲧⲟⲥ ⲓⲏⲥⲟⲩⲥ 99 ⲁⲗⲏⲑⲱⲥ ⲟⲛ, ⲛⲁϣⲏⲣⲉ, ⲡⲉⲛⲑⲃⲃⲓⲟ ϣⲁϥϯⲙⲕⲁϩ ⲛⲁⲩ ⲧⲏⲣⲟⲩ· ⲡⲁⲗⲓⲛ ⲟⲛ ⲡⲉⲛⲟⲩϫⲁⲓ ⲙⲛⲡⲉⲛϣⲟⲩϣⲟⲩ ϣⲁϥϯⲟⲩⲛⲟϥ ⲁⲩⲱ ⲛϥϯⲙⲧⲟⲛ ⲛⲁⲩ ⲧⲏⲣⲟⲩ

დღედმდე, რაჲთა არა თანამდებ გვყვნეს[26] ჩუენ თავისა ჩ[illegible] სიკუდილისა. 101 და რამეთუ თჳთგულმწიფედ [illegible], ამის თჳს გუძჳებედ ჩუენ ეშმაკნი მარადის; ამის თჳს წერილ არს: «დაბანაკებულ არს ანგელოზი უფლისაჲ გარემო მოშიშთა მისთა და იჴსნეს იგინი»[27]. 102 აწ, შვილნო, უწყებაჲ თქუენი მნებავს, ვინაჲთგან აღძრვაჲ ესე იყო ვიდრე აქამომდე. ყოველნივე რაოდენნი გარეშე იქმნეს[28] სათნოებისა გან და აღესრულნეს უკეთურებანი მათნი შვილად ეშმაკისად შერაცხილ არიან[29]; 103 და აწვე მათ განთა ცნეს, და ამის თჳსცა [illegible] საქმედ თითოეულისა ჩუენისა ნებისა ებრ მათისა. 104 რამეთუ ესე იციან ვითარმედ ზეცით გარდამოვარდა ეშმაკი ამპარტავანებითა; ამის თჳსცა რომელნი იგი მიიწინნეს დიდსა ზომსა გარდარეულსა, ესე მოჰკდიან მათ პირველად, რამეთუ [illegible] არიან ამპარტავანებითა და მაღვნებელობითა ურთიერთარს. 105 უწყიან რამეთუ განმაშორნეს ჩუენ ღმრთისა გან ამით ჯერითა; რამეთუ იციან ვითარმედ რომელსა უყუარეს მოყუასი მას ღმერთი უყუარს, ამის თჳს[30] მტერთა მათ სათნოებისათა შემოთესიან თჳსი იგი წყაროჲ განწვალებისაჲ გულთა ჩუენთა რაჲთა მოვიძულოთ ჩუენ მტერობაჲ დიდი ურთიერთარს, შორითვე არა ზრახვად მოყუასსა ყოვლადვე. 106 ჭეშმარიტად, შვილნო, უწყებაჲ თქუენი მნებავს რამეთუ სხუანიცა ვინმე არიან მრავალნი რომელნი შრომასა შედგომილ არიან ცხორებასა შინა მათსა, და უმეცრებამან მათმან მოაკლდინა იგინი. 107 ჭეშმარიტად, შვილნო, ვჰგონებ ვითარმედ არა არს დიდ საკჳრველ[31] ესე, უკუეთუ უდებ ვყვნეთ თავნი თჳსნი და არა განვიკითხნეთ საქმენი თჳსნი, შეკრდომად თქუენდა დიდსა მას ზომსა ეშმაკისასა, ჰგონებდეთ თუ მახლობელ ყოფად

26 Sup. lin. უჳ inter გ et ყ. 27 *Ps.* XXXIII, 8. 28 Sic cod. 29 არია-რიან cod. 30 თჳს iterum, erasum. 31 ხაკჳრველ cod.

101 ⲉⲧⲃⲉⲡⲁⲓ ⲣⲱ ⲥⲉⲕⲱⲧⲉ ⲛⲥⲱⲛ ⲛⲥⲏⲩ ⲛⲓⲙ ⲕⲁⲧⲁⲑⲉ ⲉⲧⲥⲏϩ ϫⲉϣⲁⲣⲉⲡⲁⲅⲅⲉⲗⲟⲥ ⲙⲡϫⲟⲉⲓⲥ ⲕⲱⲧⲉ ⲉⲛⲉⲧⲣϩⲟⲧⲉ ϩⲏⲧϥ ⲛϥⲛⲁϩⲙⲟⲩ[1].

თქუენდა ღმრთისა, და მოლოდებასა თქუენსა ნათლისასა ბნელი შეგემთხჳოს თქუენ. 108 ამის[32] თჳს ყოვლადვე გამს იესოჳსი რაჲთა მოირტყნეთ თავნი თჳსნი არდაგითა და დაჰბანდეთ ფერჴთა უმწჳმესთასა[33]; 109 არამედ სახე ესე ამის თჳს ყო რაჲთა აოჴოს მოქცეულთაჲ მათ თჳსავე მათსა დასაბამსა პირველსა; რამეთუ დასაბამი იგი აღძრვისაჲ მის ამპარტავანებაჲ არს, რომელი იქმნა პირველად. 110 ამის თჳსცა უკუეთუ არა[34] მრავლითა სიმდაბლითა ყოვლითა გულითა თქუენითა და ყოვლითა გონებითა თქუენითა და ყოვლითა სულითა თქუენითა და ყოვლითა გუამითა თქუენითა, ვერ ძალ-ეწიფების დამკჳდრებად სასუფეველი ღმრთისაჲ. 111 ჭეშმარიტად, შვილნო ჩემნო უფლისა მიერ, ვევედრები შემოქმედსა ჩემსა დღეჲ და ღამე, რომლისა გან მაქუს სული მისი ვედრად, რაჲთა ავიხილნეს თუალნი გულისა თქუენისანი რაჲთა უწყოდით სიყუარული ესე ჩემი რომელი მაქუს თქუენდა მიმართ, 112 და განგეხუნენ ყურნი გულისა თქუენისანი რაჲთა იხილოთ თქუენ სირცხჳლი თჳსი; 113 რამეთუ რომელმან გულისხმაყვის თჳსი იგი უპატიოებაჲ, ეგევითარი ეგე კუალად ეძიებნ თჳსსა[35] მას რჩეულსა დიდებასა; და რომელმან გულისხმაყვის თჳსი სიკუდილი, მან კუალად გულისხმაყვის თჳსი იგი საუკუნოჲ ცხორებაჲ. 114 ვითარცა ბრძენთა გზრახავ თქუენ[36], შვილნო ჩემნო; ჭეშმარიტად მეშინის ნუუკუე სიყმილი გეწიოს თქუენ გზასა ზედა და ადგილსა რომელსა ჯერ იყოს ჩუენდა განმდიდრებად. 115 მინდა ხილვაჲ თქუენი პირისპირ გურცითა, არამედ მოველი ჟამსა ახლოდ რომელსა შინა შეუძლოთ თჳთ თჳსი პირით ურთიერთარს ხილვად, რაჟამს იგი წარჴდეს სალმობაჲ და მწუხარებაჲ და სულთქუმანი, რაჟამს იგი სიხარული იყოს თავსა ზედა ყოველთასა[37]. 116 არიან სხუაცა მრავალ რომელი მინდა თხრობად, არამედ უკუეთუ სცე ბრძენსა მიზეზ სიბრძნის,

32 ამი cod. 33 Sic cod.; leg. უმრწემესთასა. 34 Lacuna in sensu; cfr L *Et ne si rursus post multa confoderis* (col. 987 C), A *Nisi ergo ingens in homine exstiterit humilitas* (col. 1015 B). 35 Sic cod. 36 Cfr 1 *Cor.*, x, 15. 37 Cfr *Is.*, xxxv, 10.

უბრძნეს იყოს[38]. 117 გიკითხავ ყოველთა [illegible] ჩემთა სახელად სახელად.

ეპისტოლეჲ ანტონისივე მეხუთე ე.

1 უწყითმცა, შვილნო, მადლი იგი უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესი, რამეთუ ჩუენ თჳს დავგლახაკნა მდიდარი იგი რაჲთა ჩუენ მისითა მით სიგლახაკითა განმდიდრდეთ[1]. 2 აჰა ესერა მონებითა მისითა განგუაზნაურნა ჩუენ, და უძლურებამან მისმან განგუაძლიერნა ჩუენ, და სისულელემან მისმან განგუაბძნა[2] ჩუენ. 3 მერმე კუალად სიკუდილითა მისითა აღდგომაჲ ჩუენი ყოს და ამის გამო შეუძლოთ ჩუენ აღებად ჴმითა მაღლითა და თქუმად[3]: «ვიცოდით ღათუ ქრისტე ჴორციელად, ამიერითგან არღარა ეგრეთ ვიცით, არამედ დაბადებული არს ახალი ქრისტეს მიერ»[4]. 4 ჭეშმარიტად, საყუარელნო უფლისა მიერ, გეტყჳ თქუენ რამეთუ მწოლილადისა მის ებრ სიტყჳსა აზნაურებისა რომლითა ყოველნი განთავისუფლდეთ, მქონან სხუაცა მრავალ სიტყუაჲ თქუენდა მიმართ, არამედ არა არს ჟამი მათი აწ თხრობად თქუენდა. 5 აწ გიკითხავ თქუენ ყოველთა, საყუარელნო შვილნო ჩემნო უფლისა მიერ, ძენო ისრაჱლიტელნო წმიდანო მსგავსად გონიერისა მის თქუენისა არსებისა. 6 ჭეშმარიტად შეგკამჳს თქუენ, რომელნი ეგე მოუკედით შემოქმედსა თჳსსა[5], ძიებად ცხორებისა სულთა თქუენთაჲსა აღთქუმისა მის გან რჩულისა, 7 არამედ სიმრავლითა სიბოროტისაჲთა და უკეთურებითა შემოტაცებისაჲთა და გულისთქუმითა მით ვნებათაჲთა განკმა აღთქუმული იგი და საცნობელნი იგი სულისა ჩუენისანი მოსწყდეს; 8 ამის თჳს ვერ შეუძლეს მოგონებაჲ გონიერისაჲ მის დიდებულისა არსებისა სიკუდილითა მით რომელსა

38 Cfr *Prov.*, IX, 9. 1 2 *Cor.*, VIII, 9. 2 Sic cod.; leg. განგუაბრძნნა. 3 Sic cod. 4 2 C[or.], v, 16-17. 5 Sic cod.

[illegible]. 9 ამის [illegible] წერილ არს საღმრთოთა წიგნთა რამეთუ: « ვითარცა იგი ადამის მიერ ყოველნი მოკუდებიან, ეგრეცა ქრისტეს მიერ ყოველნი განცხოველდებიან »[6] 10 არ [illegible] იგი არს ცხორებაჲ ყოვლისა მეტყუელისაჲ გონებისაჲ დაბადებულთა შინა მის მიერ სატად თჳსისა ხატისა, რამეთუ იგი თავადი არს გონებაჲ ჭეშმარიტი მამისაჲ, და რამეთუ ხატი მამისაჲ [illegible] არს; 11 ხოლო დაბადებულთა შინა ხატად მისა ქმნულთა არსებაჲ არს ქცეული, შემთხუევითა [illegible] ჩუენდა [illegible] რომელსა შინა ყოველნი მოვსწყე-[illegible][7] და გარეშე გონებასა[8] ვართ გონიერისა მას არსებისასა. 12 ამის თჳსცა [illegible] ყოვლითა გარეშე ბუნებისა[9] მოვიგეთ სახლი [illegible] სავსე [illegible]. 13 და ამას გიწამებ თქუენ რამეთუ ყოვლისავე სათნოებისა მეცნიერებაჲ მოაკლდა ჩუენ გან; 14 ამის თჳს იხილა მამამან ჩუენმან ღმერთმან ჩუენი იგი [illegible], რამეთუ არა ეგევითარ ვიქმნენით რაჲთამცა [illegible] ჭეშმარიტებაჲ სამართლად, 15 ამის თჳს თჳსითა [illegible] თა [illegible] წმიდათაჲთა. 16 გლოცავ თქუენ ყოველთა [illegible] მიერ, საყუარელნო, რაჲთა გულისხმაჲყოთ რომელსა [illegible] მოვსწერ თქუენდა. რამეთუ არა საყუარელი გორციელი [illegible] 17 [illegible] 18 [illegible] 19 [illegible] 20 [illegible]

[illegible]

სახლსა, და მთოვარე და ვარსკვლავნი ყოველნი [illegible] ჩუენდა ამაღლებითა [illegible][13] [illegible] თჳს [illegible] სა; 21 და სხუანიცა ძალნი, რომელ [illegible], რომელნი მსახურ ჩუენდა ყოვნა რომელთა არა [illegible] ლითა გორცთაჲთა. 22 არ [illegible] რაჲმე მივაგოთ მას [illegible] სარჩელისასა, ანუ რომელი[16] [illegible] არს [illegible] ჩუენდა მომართ რომელიმცა არა ყო ჩუენ თჳს? 23 [illegible] მამათმთავართა არა იჳნეს ჩუენ თჳს, ანუ [illegible] არა მასწავეს ჩუენ, ანუჱ [illegible] არა [illegible][17] ჩუენ თჳს, ანუჱ წინაჲსწარმეტყუელნი არა [illegible] ჩუენ თჳს, 24 ანუჱ მოციქულნი არა [illegible] ჩუენ თჳს[18], [illegible] მეჩ მისი საყუარელი არა მოკუდა ჩუენ ყოველთა თჳს? 25 თანაგუაც არ ჩუენ თავთა თჳსითა [illegible] თჳსისა მიმართ შემოქმედისა [illegible]. 26 რამეთუ [illegible] მოქმედმან წმიდანი გინა დაბადებულნი რამეთუ [illegible] 27 [illegible] 28 [illegible] 29 [illegible] 30 [illegible] 31 [illegible] 32 [illegible]

[illegible]

დით თითოპირებაჲ იგი კეთილისა და ბოროტისა განკითხვაჲ, რაჲთა ჰცნათ ყოველივე იგი იესუჲსი მოღუაწებაჲ რომელი იგი ყო თჳსითა მით მოსლვითა, რამეთუ მსგავს ჩუენდა იქმნა ყოვლითა თჳნიერ ხოლო ცოდვისა[23]. **33** არამედ მრავლისა თჳს უკეთურებისა ჩუენისა და მიმოტაცებისა ბოროტისა და სიმძიმისა თჳს თავთა თჳსთა შეუთქმელებისა, **34** ამის თჳს იესუჲსი მოსლვაჲ იყო რომელთა თჳსსა საცთურ[24], და სხჳთ კერძო სარგებელ, ეგრეცა სხჳთ კერძო[25] სიბრძნე და ძალ, და რომელთამე იქმნა აღდგომა და ცხორება. **35** და ესე ცხად იყავნ თქუენდა რამეთუ მოსლვაჲ მისი იქმნა საჯელ ყოვლისა სოფლისა, **36** რამეთუ იტყჳს : « ესერა დღენი მოვლენან, იტყჳს უფალი, და ყოველთა მიცნობიან მე მცირითგან ვიდრე დიდად მათამდე, და აღრა[26] ასწავებდეს კაცადკაცადი მოყუასსა თჳსსა და კაცადკაცადი ძმასა თჳსსა[27] და რქუას : იცან უფალი, და სასმენელ ვყო სახელი ჩემი ვიდრე კიდეთამდე ქუეყანისა »[28], **37** რაჲთა ყოველი პირი დაიყოს და სარჩელსა ქუეშე იყოს ყოველი სოფელი ღმრთისა[29]; რამეთუ იცოდეს ღმერთი და არა ვითარცა დამბადებელი მათი ღმერთი ადიდეს[30], უგულისჴმოებითა მათითა, რომლისა გან ვერ შეუძლეს დატევნად სიბრძნეჲ[31] იგი მისი, **38** არამედ კაცადკაცადმან ჩუენმან მიუბრდო თავი თჳსი ნებასა თჳსისსა ბოროტისა მიმართ და ამათ[32] დავიმონენით. **39** ამის თჳსცა იესუ დაიმცირა თავი თჳსი დიდებისა გან, და ხატი მონებისაჲ შთაიცუა[33], რაჲთა მონებამან[34] მისმან ჩუენ თავისუფალ გუყვნეს. **40** და სულელ ვიქმნენით, და სისულელითა[35] ჩუენითა ყოველი ბოროტი ვქმენით, და კუალად მიიღო ხატი სისულელისაჲ, რაჲთა სისულელითა მისითა ბრძენ[36] გუყვნეს ჩუენ. **41** და გლახაკ ვიქმნენით, და სიგლახაკითა ჩუენითა ყოველი სათნოებაჲ

23 *Hebr.*, IV, 15. 24 Cfr 1 *Cor.*, I, 23. 25 კერძო cod. 26 Sic cod.; leg. არღა. 27 Sic cod. 28 *Ierem.*, XXXVIII, 34 (Vulg. XXXI, 34). 29 *Rom.*, III, 19. 30 *Rom.*, I, 21. 31 სიბრძნეჲ cod. 32 Sic cod.; cfr L *in mala, et ipsis servus dictus est* (col. 989 D). 33 *Philipp.*, II, 7. 34 -მნ sup. lin. 35 სისსულელითა cod. 36 ბრძნ cod.

მოგუაკლდა ჩუენ, და ამის თჳს კუალად მიიღო ხატი სიგლახაკისაჲ, რაჲთა თჳსითა სიგლახაკითა ჩუენ განმამდიდრნეს ყოვლითა მეცნიერებითა და გულისჴმისყოფითა. **42** არა ხოლო ესე, არამედ უძლურებისაცა ჩუენისა ხატი მიიღო, რაჲთა თჳსითა უძლურებითა განგუაძლიერნეს ჩუენ. **43** და მორჩილ იქმნა მამისა ყოვლითა ვიდრე სიკუდილადმდე[37], და სიკუდილითაცა ჯუარისაჲთა[38], **44** რაჲთა სიკუდილითა მისითა ჩუენ ყოველთა აღდგომაჲ ყოს, და განაქარვოს რომელსა იგი ჴელმწიფებაჲ აქუნდა სიკუდილისაჲ, ესე იგი არს ეშმაკი. **45** და უკეთუ[39] ჭეშმარიტად განვითავისუფლნეთ თავნი თჳსნი მისითა მით მოსლვითა, ვიპოვნეთ მოწაფე იესუჲსა, და საღმრთოჲ იგი სამკჳდრებელი მის მიერ მოვიღეთ. **46** ჭეშმარიტად, საყუარელნო უფლისა მიერ, შეურცხუენელ [illegible] ვარ ფრიად და აღძრულ ვარ სულითა ჩემითა, რამეთუ შეგჳმოსიეს ხატი და სახელები გუაც წმიდათაჲ, და ვიქადით წინაშე ურწმუნოთა; **47** და მეშინის ნუუკუე სიტყუაჲ იგი პავლესი აღესრულოს ჩუენ ზედა, რომელი თქუა ვითარმედ : « ემოსოს ხატი ღმრთისმსახურებისაჲ, ხოლო ძალსა მისსა უვარსყოფდენ »[40]. **48** და სიყუარულისა[41] მის თჳს[42] რომელი მაქუს თქუენდა მიმართ ვილოცავ ღმრთისა მიმართ თქუენ თჳს რაჲთა მოიპოვოთ თავისა თქუენისა ცხორებაჲ და დაიმკჳდრნეთ უჴსნილავნი იგი. **49** ჭეშმარიტად, შვილნო, უკუეთუ მივსცნეთ თავნი თჳსნი ყოვლითა ძალითა და [illegible] უფალსა, არა არს ჩუენდა მადლ; რამეთუ ჩუენსა სარგებელსა ვეძიებთ რომელ არს ბუნებით არსებისა ჩუენისაჲ. **50** რამეთუ ყოველი კაცი რომელი ეძიებს ღმერთსა გინა მსახურებდეს მას, ბუნებით თჳსისა არსებისა არს მომძებნელ: **51** ხოლო ყოვლისა თჳს[43] ცოდვისა რომლისა ვართ ბრალეულ, უცხო და თჳნიერ ბუნებისა არს ჩუენისა მის არსებისაჲ. **52** ჭეშმარიტად, შვილნო საყუარელნო უფლისა მიერ, რომელთა [illegible]

37 სიკუდილმდე cod. [illegible] *Tit.*, I 16? 41 საყარულისა cod. 42 Sic cod. [illegible]

[illegible]
[illegible]ოდითა, არა რაჲ თქუენ ღმრთისა დაჯდომილეთ, არამედ რომელი იგი ვისილეთ გონებითა თქუენ[a]. რამეთუ მკუდრნი იგი საიდუმლოსანი მარიამის მიერ ღმრთისანი[b] ჭეშმარიტებისა.
53 და ამასმცა ხართ მეცნიერ რამეთუ გარდამოვიდა იგი ღმერთი სიყუარულისა მის[c], და ყოველსა რომელსა ეძიებს ღმრთისმსახურებითა ცნობითა ქრისტეს მიერ იგი იძიებს[d].
54 ამის თჳსცა ესრეთ იცნოდა ყოველნივე ჭირნი და განსაცდელნი მოთმინებითა სიყუარულისა მის მეუფისა ზეცისა, 55 და იცოდა ესე რამეთუ მათითა მით მოწამებითა დაარღუევნეს ყოველნი ძალნი მტერისანი, ესე იგი არს კერპთმსახურებაჲ.
56 ხოლო მოციქულთა მათ და ეტყოდა რამეთუ: « ჭირი გაქუს თქუენ სოფელსა ამას, არამედ ნუ გეშინინ, რამეთუ მე მოვძლე სოფელსა »[e]. 57 და აწ ვეტყჳთ თქუენ: « ნუ გეშინინ სოფლისა, რამეთუ ყოველნი მოღუაწებანი სოფლისანი არა არიან ღირს მოვლინებისა მის დიდებისა »[f], ეგრეთვე
[illegible]
გუეუბნების: ეგრეთვე მე მოვიძიე, თქუენცა მოვიძიენით[1], არამედ ნუ გეშინინ[2], რამეთუ მოთმინებითა თქუენითა დაჰკსნეს ყოველნი ძალნი მტერისანი ». 58 ხოლო მწყემსთავისა მის ღმრთისა სიტყუაჲ, მრავალ არს მოთხრობაჲ თქუენდა, არამედ, ვითარცა წერილ არს, « ეც ბრძენსა მიზეზ სიბრძნისა და უბრძნეს იყოს »[4]. 59 აწ ეგრეთ სიტყუათა წმიდათა შემრჩეული იგი წმიდანი და მართალნი მარიამის იესოისნი ჩუენ თჳსის რათა დაეყენნეთ ღმრთისა და რათა ჩუენი იგი მატიანი კუალად მოვიდეთ და შევიწყნარეთ რომელნი იგი განვიცადნეთ სამოციქულო მსგავსად თჳსისაჲ მის არსებისა გონიერისა. 60 და [illegible] არს ღმრთისა მიერ მამისა [illegible] ყოველთა, და ეტყჳს მათ:
[illegible]

[illegible] 1 Ioh.,

ღმერთი; მოციქულნი[1] მტკიცედ ვიდრე აღსასრულამდე »[9]. 61 რამეთუ ღმერთი მიჰყუების ჴელსა მარიამის თჳსისა ზეცა დამდაბლებულთა და განაღმრთებს სასუფეველსა თჳსსა მას ზეცისა. 62 ჭეშმარიტებისა მიერ, სიყუარულისა, სიმშჳდისა [illegible]
[illegible]
ყოთ, არიან სხუანიცა მრავალნი[1] სიტყუაჲ იხარეთ [illegible] არამედ იტყჳს: « ეც ბრძენსა[8] მიზეზ სიბრძნისა[9], და უბრძნეს იყოს »[10]. 63 ხოლო ღმრთისა მშჳდობისათა მიეცით თქუენ [illegible]
[illegible]
64 და დაგიცვნეს თქუენ ღმრთისა ყოველსა მადლისაგან წმიდასა ღუაწლსა მიერ ვიდრე აღსასრულადმდე სულისა აღმოსლვისა. 65 და ვილოცავ ღმრთისა მიმართ მარადის თქუენ ყოველთა თჳსის ცნობისა, სიყუარულისა უფლისა მიერ; 66 მადლი უფლისა იესუ ქრისტესი თქუენ ყოველთა თანა[11]. ამენ.

ებისტოლე ანტონისი მეექუსე[1]

1 გაცნობ ბორმეტეულთა რომელთა განმზადა თჳთ თჳსსა განთავისუფლებად მოსლვითა ესრეთ, რეცა თავ თჳსსა თჳსისა მსგავსად გონიერისა მის არსებისა; 2 რამეთუ რომელმან თავი თჳსი იცნა, იცის მან შემოქმედისა მის მოღუაწებანი და რაჲცა ქმნა იქმს თჳსითა მიერ დამადგინებელთა. 3 [illegible]
[illegible]
[illegible] 4 [illegible]
[illegible]

[illegible]

სულიერი სიყუარული ღმრთისმსახურებისაჲ. 5 რამეთუ სახელებისა თჳს თქუენისა გორციელებისა არა რაჲ გამს მიწერად თქუენდა, რამეთუ წარმავალ არიან; უკუეთუ კაცმან ცნა ჭეშმარიტი იგი სახელი, იხილოს მან ჭეშმარიტებისაჲცა იგი სახელი. 6 ამის თჳსცა იაკობ ჰბრძოდა რაჲ იგი ანგელოზსა მას ღამე ყოველ მას ღამესა, დაღაადგრა და ერქუადა მას იაკობ; და ვითარცა განთენა, ეწოდა მას სახელი ისრაჱლ[3]; თარგმანებაჲ სახელისაჲ ამის არს ესე: გონებაჲ მხედველი ღმრთისაჲ. 7 ჳჰგონებ ვითარმედ არა უმეცარ იყვნეთ თქუენ რამეთუ მოსაჯულნი იგი სათნოებისანი მარადის ძოირსა უძრავენ[4] ჭეშმარიტებასა; 8 ამის თჳს არა ხოლო ერთსა ჟამსა მოხედვა ყო ღმერთმან თჳსთა ზედა დაბადებულთა, 9 არამედ დასაბამით გან. ⸢რომელთა იგი[5] განმზადნეს თავნი თჳსნი მოსლვად შემოქმედისა თჳსისა აღთქუმისა მის გან რჩულისა მათისაჲთა[6], რომელნი იგი ისწავლებიან[7] მის გან თაყუანისცემად თჳსისა შემოქმედისა ვითარ იგი ჯერარს თაყუანისცემაჲ. 10 რამეთუ სიმრავლითა უძლურებისაჲთა და სიმძიმითა მით გორცთაჲთა და ზრუნვითა ბოროტითა განქმა აღთქუმისა იგი რჩული, და საცნობელნი იგი სულისანი მოუძლურდეს. 11 ამის გამო ვერ უძლეს პოვნად თავთა თჳსთა მსგავსად დაბადებისა მათისა; 12 და რამეთუ არსებაჲ არს უკუდავი, რომელი არა დაჴსნდების[8] გორცთა თანა. ვერ შეუძლო განთავისუფლებად თჳსითა მით სამართალითა; ამის თჳს შეუნდო მას ღმერთმან თჳსითა სახიერებითა და წერილითა მით რჩულისაჲთა[9], სწავლად მათა თაყუანისცემაჲ მამასა ვითარ იგი ჯერარს. 13 რამეთუ ღმერთი ერთ არს, და გონიერი იგი არსებაჲ არს ერთობითა. 14 ცხად იყავნ თქუენდა სიტყუაჲ ესე, საყუარელნო, რამეთუ ყოველთავე თანა რომელთა არა არს შეთქუმულებაჲ ბრძოლასა შეიკრებენ თავისა თჳსისა თჳს. 15 და იხილა ესე შემოქმედმან რამეთუ

3 *Gen.*, XXXII, 24-28. 4 Sic cod. 5 Leg. რომელთამე; cfr L *nonnulli* (col. 596 D). 6 Sic cod.; leg. მათისა 7 Alt. ა sup. lin. 8 -ბის iterum, erasum. 9 Leg. რჩულისაჲთა?

წყლულებაჲ იგი მათი განდიდნა და უკმს კურ[illegible] საჲ მის; 16 რამეთუ ისიცა თავადი არს დამბადე[illegible] და მანვე კუალად განკურნეს იგინი, და მოავლინ[illegible] ბედნი წინაშე პირსა მისსა. 17 და არა შევიწყნარ[illegible] მოსეჱს თჳს რჩულისმომცემელისა, ვითარმედ [illegible] ერთი წინაჲსწარმეტყუელთა მისთა განი, 18 და [illegible] რომელი იყო მოსეჱს თანა იგივე შეეწეოდა კრებულსა [illegible] წმიდათასა; და ყოველთავე ითხოვეს მხოლოდშობილისა თჳსისა მისა ღმრთისაჲსა. 19 და კუალად იოვანე ერთი არს წინაჲსწარმეტყუელთა მისთა განი; ამის თჳსცა რჩული და წინაჲსწარმეტყუელნი ვიდრე იოვანესამდე[11], და სასუფეველი ღმრთისაჲ იძულების, და რომელნი იძულებედ მათ მიტაცონ იგი[12]. 20 და იხილეს სულითა შემოსილთა მათ რამეთუ ვერ ვინ შემძლებელ არს დაბადებულთა შორის განკურნებად დიდისა მის წყლულებისა გარნა სახიერებასა მამისასა, რომელი იგი არს მხოლოდშობილი მისი, რომელ იგი მოავლინა მაცხოვრად ყოვლისა სოფლისა. 21 რამეთუ იგი არს დიდი მკურნალი, შემძლებელი განკურნებად დიდისა მის წყლულებისა, ევედრნეს ღმერთსა და სახიერებასა მისსა, 22 და მამამან დაბადებულთამან არა ჰრიდა მხოლოდშობილსა თჳსსა ჩუენ ყოველთა ცხორებისა თჳს, არამედ მისცა იგი ჩუენ ყოველთა თჳს[13]. 23 და ურჩულოებათა ჩუენთა დაამდაბლეს იგი, და წყლულებითა მისითა ჩუენ ყოველნი განვიკურნენით[14]. 24 და სიტყჳთა ძლიერებისა მისისაჲთა[15] შეგჳკრიბნა ჩუენ ყოველთა გან სოფელთა კიდითგან ქუეყანისაჲთ ვიდრე კიდედმდე სოფლისა, 25 და ყო აღდგომაჲ გულთა ჩუენთაჲ ქუეყანით, და გუასწავა ჩუენ ვითარმედ ურთიერთარს ასოებ ვართ. 26 გლოცავ თქუენ, საყუარელნო უფლისა მიერ, რაჲთა სცნათ და[illegible] რამეთუ მცნებანი უფლისანი არიან, რამეთუ [illegible] ჩუენდა გულისჴმისყოფად ხატი იგი რომელ მო[illegible] თჳს, რამეთუ ყოვლითავე მსგავს ჩუ[illegible]

10 Sic. cod. 11 *Luc.*, XVI, 16. 12 [illegible] 14 *Is.*, LIII, 5. 15 მისისაჲთა sic [illegible]

ცოდვისა[16]. 27 აწ ოკოე შეჰგავს ჩოენდაცა რაჲთა განვათავისოფლნეთ[17] თავნი ჩოენნი მოხლვითა მისითა, 28 რაჲთა სისჯლელითა მისითა განგოაბრძნეს ჩოენ, და სიგლახაკითა მისითა განგოამდიდრნეს ჩოენ, და ოძლორებითა მისითა განმაძლიერნეს ჩოენ, და ყოველთა გოექმნეს აღდგომა, და განაქარვოს[18] იგი რომელსა ჰელმწიფებაჲ აქონდა სიკოდილისაჲ. 29 მაშინღა დავსცხრეთ[19] ჭმვად იესოჳს გორციელებისა თოის; რაჲმეთოჲ მოხლვაჲ იგი იესოჳსი შემეწევის ჩოენ კეთილსა მას მოჳნებასა, ვიდრემდე განვაქარვნეთ ყოველნი ოკეთორებანი ჩოენნი. 30 მაშინ მარქოჳს ჩოენ იესოჳ: «არღარა გრქოა თქოენ მონა, არამედ ძმა»[20]. 31 რაჟამს ოკოე მიიწინნეს მოღებად სოლისა მის შვილებისა მოციქოლნი, მაშინ ასწავა მათ სოლმან წმიდამან თაყოანისცემად მამასა ვითარ იგი ჯერ არს. 32 და მე ობადროჳკსა ამას კროლსა იესოჳსისა, მექმნა მე ჟამი ესე რომელსა მოვიწიე სიხაროლ და გლოვა და ტირილ. 33 რაჲმეთოჲ მრავალთა ნათესავისა ჩოენისა განთა შეიმოსეს სამოსელი ღმრთისმსახორებისაჲ, და ძალი მისი ოვარსოყოფიეს. 34 ხოლოჲ რომელთა იგი განმზადნეს თავნი თოისნი განთავისოფლებით[21] მოხლვითა იესოჳსითა, მათ ზედა მიხარის. 35 ხოლოჲ რომელნი იგი ფრდიან სახელსა იესოჳსისა და ჰყოფენ ნებასა გოლისასა და გორცთასა, ეგევითართა თოის ვიგლოვ. 36 რომელთა იგი მიხედეს სიგრძოსა[22] მას[23] ჟამისასა, და სოფლიოკლოე იქმნეს[24], და განიძარცოჳნეს სამოსელი ღმრთისმსახორებისაჲ, და იქმნეს[25] იგინი მკეც, მათ თოის ვტირ. 37 ოწყოდეთ ოკოე, ეგევითართა მათ კაცთა რაჲმეთოჲ მოხლვაჲ იგი იესოჳსი იქმნა მათ დიდ სასჯელ. 38 ხოლოჲ თქოენ, საყოარელნოჲ ოფლისა მიერ, გოლისხმაყვენით თავნი თოისნი რაჲთა ჟამიცა ესე სცნათ, და განმზადენით თავნი თოისნი შეწირვად მსხოერპლად სათნოდ ღმრთისა. 39 ჭეშმარიტად, საყოარელნოჲ ოფლისა მიერ, რაჲმეთოჲ ვითარცა გონი-

16 *Hebr.*, IV, 15. 17 -თავისფლნეთ sic cod. 18 ვ sup. lin. 19 დავსხრეთ cod. 20 *Ioh.*, XV, 15. 21 Leg. -ად. 22 Sic cod. 23 მას sup. lin., minusc. litt. 24 Sic cod. 25 Sic cod.

ერთა[26] მივსწერ თქოენდა[27], რაჲმეთოჲ შემძლებელ ხართ გოლისჴმისყოფად თავთა თოისთა. 40 იცით ესე რაჲმეთოჲ რომელმან გოლისჴმაყო თავი თოისი მან იცის ღმერთი და მოღოაწებანი მისნი რომელთა ჰყოფს თოისთა ზედა დაბადებოლთა. 41 ცნად იყავნ თქოენდა სიტყოაჲ ესე რაჲმეთოჲ არა გორციელი სიყოაროლი მაქოს მე თქოენდა მიმართ, არამედ სიყოაროლი სოლიერი ღმრთისმსახორებისაჲ, 42 რაჲმეთოჲ ღმერთი იდიდების ზრახვასა წმიდათასა[28]. 43 განმზადენით თავნი თოისნი ვიდრემდე მეოხნი გოისხენღა რომელნი სთხოვენ ღმერთსა რაჲთა ცეცხლი ეგე, რომლისა თოის მიფენად მოვიდა იესოჳ ქოეყანასა ზედა[29], მოსცეს გოლთა თქოენთა, 44 რაჲთა შეოძლოთ დაწოროთად გოლთა თქოენთა და საცნობელთა თქოენთა რაჲთა იცოდით თქოენ გამოარჩევად კეთილი ბოროტისა[30] გან, მარჯოენე[31] და მარცხენე, სიმტკიცე და ოძლორებაჲ. 45 იცოდა ესე იესოჳ რაჲმეთოჲ ძალი ეშმაკისაჲ არს ნივთი ესე[32] ამის სოფლისაჲ, მოოწოდა თოისთა მოწაფეთა და რქოა მათ: 46 «ნოჳ[33] იონჯებთ თქოენ ქოეყანასა ზედა, და ნოცა ზროჳნავთ ხვალისა თოის, რაჲმეთოჲ ხვალემან თოით იზროჳნოს თავისა თოისისა თოის»[34]. 47 ჭეშმარიტად, საყოარელნო, ჟამსა მას ქარისა[35] დაყოვნებისასა ნავისმხერველი იქადის; ხოლოჲ ქარისა ძლიერისა და წინაამდეგომისა ჟამსა ყოველი [illegible] დის. 48 აწ გოლისხმაყავთ ჟამი ესე რომელსა მოვიწიენით რაჲ ესე არს. 49 ხოლოჲ მწოლილადისა[36] მის თოის სიტყოჳსა აზნაორებისა არიან მრავალ თხროჲადი თქოენდა, 50 არამედ სცე თოჳ მიზეზ ბრძენსა, ობრძნეს იყოს[37]. 51 გიკითხავ თქოენ შვილთა

26 გნიერთა sic cod. 27 Cfr 1 *Cor.*, X, 15. 28 *Ps.* LXXXVIII, 8. 29 Cfr *Luc.*, XII, 49. 30 ბოროტისა cod. 31 Sic. 32 ესე add. postea minusc. litt. 33 ნუ Šanidze. 34 *Matth.*, VI, 19 et 34. 35 ქრისა cod. 36 მწლილადისა cod. 37 *Prov.*, IX, 9.

Cod. copt. Neapol. I. B. 1, nº 345 (Zoega CLXXI).

48 ϯϩⲦⲎⲦⲚ ⲞⲨⲚ ⲈⲠⲈⲒⲔⲀⲒⲢⲞⲤ ⲚⲦⲀⲚⲈⲒ ⲈϨⲢⲀⲒ ⲈⲢⲞϤ ϪⲈ ⲞⲨ ⲠⲈ ⲘⲘⲒⲚⲈⲠⲈ. 49 ⲈⲦⲂⲈⲠⲰⲚⲈ ⲆⲈ ⲘⲠϢⲀϪⲈ ⲚⲦⲈⲒⲘⲚⲦⲢⲘϨⲈ ⲞⲨⲚⲞⲨⲘⲎⲎϢⲈ ⲘⲘⲀⲨ ⲈϪⲞⲞⲨ ⲚⲎⲦⲚ, 50 ⲀⲖⲖⲀ ⲈⲒϢⲀⲚϮ ⲦⲀⲪⲞⲢⲘⲎ

[illegible]

[illegible]

ⲈⲠⲒⲤⲦⲞⲖⲎ ⲀⲚⲦⲰⲚⲒⲤ Ⲍ[2].

1 [illegible] 2 [illegible] 3 [illegible] 4 [illegible]

28 Sic cod. — Cfr *Act.*, VIII, 10. 29 [illegible] cod.

Epist. VII in cod. Sin. georg. 25 (= B) quoque legitur, fol. 70v-73r.

1 [illegible] cod. 25; [illegible] B. 2 Tit. graecis litt. om. B. 3 B add. [illegible]. 4 [illegible] B, et ita semper. 5 [illegible] B. 6 [illegible] B (hanc variationem deinceps non notabimus). 7 Sic cod. 25 et B; leg. [illegible]? 8 [illegible] B. 9 [illegible] B.

ⲛⲟⲩⲥⲟⲫⲟⲥ, ϥⲛⲁⲣ̄ϩⲟⲩⲉⲥⲟⲫⲟⲥ. 51 ϯϣⲓⲛⲉ ⲉⲣⲱⲧⲛ ⲧⲏⲣⲧⲛ ϫⲓⲛⲡⲉⲧⲛⲕⲟⲩⲓ ϣⲁⲡⲉⲧⲛⲛⲟϭ.

Cod. copt. Neap. I. B. 1, nº 345 (Zoega CLXXI).

ⲞⲘⲒⲖⲒⲞⲤ ⲀⲚⲦⲰⲚⲒⲞⲨ ⲈⲠⲒⲤⲦⲞⲖⲎ Ⲁ.

1 ⲁⲛⲧⲱⲛⲓⲟⲥ ⲡⲉⲧⲥϩⲁⲓ ⲛⲛⲉϥⲙⲉⲣⲁⲧⲉ ⲧⲏⲣⲟⲩ ⲛⲥⲛⲏⲩ ϩⲙⲡϫⲟⲉⲓⲥ ⲭⲁⲓⲣⲉⲧⲉ· ⲙⲙⲉⲗⲟⲥ ⲛⲧⲉⲕⲕⲗⲏⲥⲓⲁ, ⲛϯⲉⲅⲕⲁⲕⲉⲓ ⲁⲛ ⲉⲓⲉⲓⲣⲉ ⲙⲡⲉⲧⲛⲙⲉⲉⲩⲉ. 2 ϯⲟⲩⲱϣ ⲉⲧⲣⲉⲧⲛⲉⲓⲙⲉ ⲉⲧⲁⲅⲁⲡⲏ ⲉⲧⲟⲩⲧⲱⲓ ⲛⲙⲙⲏⲧⲛ, ϫⲉⲛⲟⲩⲁⲅⲁⲡⲏ ⲁⲛⲧⲉ ⲛⲥⲱⲙⲁⲧⲓⲕⲏ, ⲁⲗⲗⲁ ⲟⲩⲁⲅⲁⲡⲏⲧⲉ ⲙⲙⲛⲧⲣⲉϥϣⲙϣⲉⲛⲟⲩⲧⲉ. 3 ⲧⲙⲛⲧϣⲃⲏⲣ ⲅⲁⲣ ⲛⲥⲱⲙⲁ ⲙⲙⲛⲧⲥⲧⲁϫⲣⲟ ⲟⲩⲇⲉ ⲛⲥⲥⲙⲟⲛⲧ ⲁⲛ, ⲉⲥⲕⲓⲙ ⲉⲃⲟⲗ ϩⲓⲧⲛⲛϩⲉⲛⲧⲏⲩ ⲛϣⲙⲙⲟ. 4 ⲟⲩⲟⲛ ⲛⲓⲙ ⲉⲧⲣϩⲟⲧⲉ ϩⲏⲧϥ ⲙⲡⲛⲟⲩⲧⲉ ⲁⲩⲱ ⲉⲧϩⲁⲣⲉϩ

[illegible] 5 [illegible] 6 [illegible] 7 [illegible] 8 [illegible] 9 [illegible]

30 [illegible] B. 31 [illegible] B. 32 [illegible] B. 33 [illegible] B, et ita saepe. 34 B add. [illegible]. 35 *Ephes.*, III, 1; *Rom.*, I, 1. 36 [illegible] (= [illegible]) B. 37 [illegible] B. 38 [illegible] B. 39 [illegible] B. 40 [illegible] sic B. 41 [illegible] B. 42 [illegible] cod. 25.

ⲉⲛⲉϥⲉⲛⲧⲟⲗⲏ ⲟⲩϩⲙϩⲁⲗ ⲛⲧⲉⲡⲛⲟⲩⲧⲉⲡⲉ· 5 ⲧⲉⲓⲙⲛⲧϩⲙϩⲁⲗ ⲅⲁⲣ ⲛⲟⲩⲙⲛⲧⲧⲉⲗⲓⲟⲥ ⲁⲛ ⲧⲉⲧⲛϩⲏⲧⲥ, ⲁⲗⲗⲁ ⲟⲩⲇⲓⲕⲁⲓⲟⲛⲧⲉ ⲉⲥⲟ ⲛϫⲁⲩⲙⲟⲉⲓⲧ ⲉϩⲟⲩⲛ ⲉⲩⲙⲛⲧϣⲏⲣⲉ. 6 ⲉⲧⲃⲉⲡⲁⲓ ⲛⲉⲡⲣⲟⲫⲏⲧⲏⲥ ⲙⲛⲛⲁⲡⲟⲥⲧⲟⲗⲟⲥ, ⲡⲉⲭⲟⲣⲟⲥ ⲉⲧⲟⲩⲁⲁⲃ, ⲛⲁⲓ ⲛⲧⲁⲡⲛⲟⲩⲧⲉ ⲥⲟⲧⲡⲟⲩ ⲉⲧⲁϥϩⲟⲩⲧⲟⲩ ⲉⲩⲕⲏⲣⲩⲅⲙⲁ ⲛⲁⲡⲟⲥⲧⲟⲗⲓⲕⲟⲛ[1], ϩⲓⲧⲛⲙⲛⲧⲁⲅⲁⲑⲟⲥ ⲙⲡⲛⲟⲩⲧⲉ ⲡⲉⲓⲱⲧ ⲁⲩϣⲱⲡⲉ ⲉⲩⲙⲏⲣ ϩⲙⲡⲉⲭⲣⲓⲥⲧⲟⲥ ⲓⲏⲥⲟⲩⲥ. 7 ⲡⲁⲩⲗⲟⲥ ⲅⲁⲣ ϫⲱ ⲙⲙⲟⲥ ϫⲉⲡⲁⲩⲗⲟⲥ ⲡⲉⲧⲙⲏⲣ ⲛⲧⲉⲡⲉⲭⲣⲓⲥⲧⲟⲥ ⲓⲏⲥⲟⲩⲥ ⲡⲁⲡⲟⲥⲧⲟⲗⲟⲥ ⲉⲧⲧⲁϩⲙ[2]. 8 ϩⲱⲥⲧⲉ ⲡⲉⲥϩⲁⲓ ⲛⲧⲉⲡⲛⲟⲙⲟⲥ ⲛϥⲉⲣϩⲱⲃ ⲛⲙⲙⲁⲛ ϩⲛⲟⲩⲙⲛⲧϩⲙϩⲁⲗ ⲉⲛⲁⲛⲟⲩⲥ, ϣⲁⲛⲧⲛⲙⲛⲧϭⲟⲙ ⲉⲣϫⲟⲉⲓⲥ ⲉϫⲙⲡⲁⲑⲟⲥ ⲛⲓⲙ ⲁⲩⲱ ⲛⲧⲛϫⲱⲕ ⲉⲃⲟⲗ ⲛⲟⲩϣⲓⲛⲉ ⲉⲛⲁⲛⲟⲩϥ ⲛⲧⲉⲧⲁⲣⲉⲧⲏ ⲉⲃⲟⲗ ϩⲓⲧⲟⲟⲧϥ ⲙⲡⲉⲓⲁⲡⲟⲥⲧⲟⲗⲓⲕⲟⲛ. 9 ⲉϥϣⲁⲛϩⲱⲛ[3] ⲅⲁⲣ ⲉϩⲟⲩⲛ ⲉⲧⲉⲭⲁⲣⲓⲥ, ⲧⲟⲧⲉ ϣⲁⲣⲉⲓⲏⲥⲟⲩⲥ ϫⲟⲟⲥ ⲛⲁⲩ[3] ϫⲉⲛϯⲙⲁⲙⲟⲩⲧⲉ [illegible] ⲁⲛ ⲉⲣⲱⲧⲛ ϫⲉϩⲙϩⲁⲗ ⲁⲗⲗⲁ ϣⲃⲏ-

1 Sic cod. 2 *Ephes.*, III, 1; *Rom.*, I, 1. 3 Sic cod.

[Reliqua, quae codici Sin. georg. 35 desunt, sumimus e cod. Sin. georg. 25 (= B), fol. 71v, I, 12 — fol. 73r.]

მამამან გამოგიცხადე თქუენ »[1]. **10** რამეთუ რომელნი მახლობელ იქმნეს და ისწავლნეს სულისა გან წმიდისა იცნეს თავნი თჳსნი გონიერისა[2] მის ებრ არსებისა. **11** ხოლო ცნობისა მის გან თავისა თჳსისა, ღაღატყვეს[3] და თქუეს რამეთუ « არა მოგუეღებიეს ‹...›[4] სული შვილებისაჲ რომლითა ვღაღადებთ აბბა რომელი არს მამაო »[5], რაჲთა ვიცოდით რომელი იგი მოგუანიჭა ჩუენ ღმერთმან; **12** რამეთუ შვილნი ვართ და მკჳდრნი ღმრთისანი და თანამკჳდრნი ქრისტესნი[6]. **13** ’ძმანო საყუარელნო და წმიდათა თანაზიარნო[7], ყოველივე სათნოებაჲ არა უცხო არს თქუენ გან, არამედ თქუენი არს, და უბრალო ხართ გორციელისა გან ცხორებისა და ღმრთისა წინაშე განცხადებულ ხართ. **14** ხოლო ბოროტისა მოქმედსა სულსა არა შევიდის სული ღმრთისაჲ არცა დაიმკჳდრებს გორცთა შინა ცოდვითა განკაფულთა, რამეთუ წმიდაჲ ძალი არს და ევლტის ყოვლისა

1 *Ioh.*, XV, 15. 2 გონიერსა B. 3 Sic B. 4 Lacuna ex haplographia; cfr II, 29. 5 *Rom.*, VIII, 15. 6 *Rom.*, VIII, 17. 7 Sic B (non vocat.).

ΝΟΥΤΕ ΕΡΩΤΝ ϪΕΝΑϢΒΕΕΡ ΜΜΝΑΣΝΗΥ, ϪΕΝΕΝΤΑΙΣΟΤΜΟΥ ΤΗΡΟΥ ΝΤΜΠΑΕΙΩΤ ΑΙΤΑΜΩΤΝ ΕΡΟΟΥ[4]. 10 ΝΕΝΤΑΥϨΩΝ ΕϨΟΥΝ ΓΑΡ ΕΑΥΔΙΔΑΣΚΕ ΜΜΟΟΥ ΕΒΟΛ ϨΙΤΜΠΕΠΝΕΥΜΑ ΕΤΟΥΑΑΒ ΑΥΣΟΥΩΝΟΥ ΚΑΤΑΤΕΥΟΥΣΙΑ ΝΝΟΕΡΑ· 11 ϨΜΠΤΡΕΥΣΟΥΩΝΟΥ ΔΕ ΑΥΩϢ ΕΒΟΛ ΕΥϪΩ ΜΜΟΣ ϪΕΝΤΑΝϪΙ ΓΑΡ ΑΝ ΝΟΥΠΝΕΥΜΑ ΜΜΝΤϨΜϨΑΛ ΕΥϨΟΤΕ ΑΝ, ΑΛΛΑ ΟΥΠΝΕΥΜΑ ΜΜΝΤϢΗΡΕ, ΠΑΙ ΕΤΝΩϢ ΕΒΟΛ ΝϨΗΤϤ ϪΕ ΑΒΒΑ ΠΕΙΩΤ[5]· ϪΕΚΑΣ ΕΝΕΕΙΜΕ ΕΝΕΝΤΑΠΝΟΥΤΕ ΧΑΡΙΖΕ ΜΜΟΟΥ ΝΑΝ· 12 ΕϢϪΕ ΑΝΟΝ ΝϢΗΡΕ, ΕΙΕ ΑΝΟΝ ϨΕΝΚΛΗΡΟΝΟΜΟΣ, ΝΚΛΗΡΟΝΟΜΟΣ ΜΕΝ ΜΠΝΟΥΤΕ, ΝϢΒΡΚΛΗΡΟΝΟΜΟΣ ΝΝΕΤΟΥΑΑΒ[6]. 13 ΝΑΣΝΗΥ ΜΜΕΡΑΤΕ, ΝΣΥΝΚΛΗΡΟΝΟΜΟΣ ΝΝΕΤΟΥΑΑΒ, ΝϨΕΝϢΜΜΟ ΕΡΩΤΝ ΑΝΝΕ ΑΡΕΤΗ ΝΙΜ, ΑΛΛΑ ΝΟΥΤΗΝΕ, ΕΤΕΤΝϬΜΠ ΑΝ ΕΒΟΛ ϨΜΠΕΙΒΙΟΣ ΝΣΑΡΚΙΚΟΝ, ΕΤΕΤΝΟΥΟΝϨ ΔΕ ΕΒΟΛ ΜΠΝΟΥΤΕ. 14 ΜΕΡΕΠΕΠΝΕΥΜΑ ΓΑΡ ϨΩΝ ΕϨΟΥΝ ΕΟΥΨΥΧΗ ΕΡΕΠΕΣϨΗΤ ϪΑϨΜ ΟΥΔΕ ΟΥΣΩΜΑ ΝΡΕϤΡΝΟΒΕ· ΟΥΑΓΙΟΝ ΝΔΥΝΑΜΙΣ ΠΕ ΕϤΣΑϨΗΥ ΕΒΟΛ ΝΚΡΟϤ

4 *Joh.*, XV, 15. 5 *Rom.*, VIII, 15. 6 *Rom.*, VIII, 7.

გან ზაკვისა[8]. **15** ჭეშმარიტად, საყუარელნო, რამეთუ[9] ქცეა გონიერთა მივსწერ თქუენდა[10], რომელთა ეგე შეუძლიან თავთა თჳსთა ცნო[ბა]ჲ; რამეთუ რომელმან თავი თჳსი იცნა მან ღმერთი იცნა; ხოლო რომელმან ღმერთი იცნა თანაეც მას თაყუანისცემად ღმრთისა ვითარ იგი ჯერ არს. **16** საყუარელნო უფლისა მიერ, გულისხმაყავნით თავნი თჳსნი, რამეთუ რომელთა თავნი თჳსნი გულისხმაყვნეს ჟამიცა იგი თჳსი იცნეს; ხოლო რომელთა ჟამი თჳსი იცნეს შემძლებელ იქმნეს იგინი თავთა თჳსთა დამტკიცებად, და ვერ შეირყინეს იგინი თითოზირთა გან ენათა. **17** ხოლო არიოზის თჳს რომელი აღდგა ალექსანდრიას და იტყოდა სიტყუათა უცხოთა მხოლოდშობილისა თჳს — რამეთუ რომელსა ჟამ არა აქუნდა სხვა მას ჟამი, და დაუსრულებელსა მას დაბადებულთა თანა მისცა აღსასრული, და ურყეველი იგი თქუა შერყეულად —, **18** ხოლო ამას ვიტყუი: უკუეთუ კაცმან კაცსა შესცოდოს, ღმრთისა მიმართ ილოცვიდენ მის თჳს კაცნი; უკუეთუ ღმერთსა შესცოდოს[11] ვისა მიმართ[12] ილოცვიდენ მის თჳს[13]? **19** მან უკუე კაცმან

8 Cfr *Sap.*, I, 4-5. 9 Sic B (რ); leg. ვა = ვითარცა. 10 Cfr 1 *Cor.*, X, 15. 11 შესცოდეს B. 12 მიმარ B. 13 1 *Sam.*, II, 25.

ΝΙΜ[7]. 15 ΑΛΗΘΩΣ, ΝΑΜΕΡΑΤΕ, ΕΙΣϨΑΙ ΝΗΤΝ ΝΘΕ ΝϨΕΝΡΩΜΕ ΝΛΟΓΙΚΟΣ[8] ΕΑΥϬΜϬΟΜ ΝΣΟΥΩΝΟΥ· ΠΕΝΤΑϤΣΟΥΩΝϤ ΓΑΡ ΑϤΣΟΥΝΠΝΟΥΤΕ, ΠΕΝΤΑϤΣΟΥΝΠΝΟΥΤΕ ϤΜΠϢΑ ΕΤΡΕϤΟΥΩϢΤ ΝΑϤ ΚΑΤΑΘΕ ΕΤϢϢΕ. 16 ΝΑΜΕΡΑΤΕ ϨΜΠϪΟΕΙΣ, ΣΟΥΝΤΗΥΤΝ· ΝΕΝΤΑΥΣΟΥΩΝΟΥ ΓΑΡ ΑΥΣΟΥΝΠΕΥΟΥΟΕΙϢ· ΝΕΝΤΑΥΣΟΥΝΠΕΥΟΥΟΕΙϢ ΔΕ ΑΥϬΜϬΟΜ ΝΤΑϨΟΟΥ ΕΡΑΤΟΥ, ΝΣΕΚΙΜ ΑΝ ΕΒΟΛ ϨΙΤΝϨΕΝΑΣΠΕ ΕΥϢΟΒΕ. 17 ΕΤΒΕΑΡΙΟΣ ΓΑΡ ΝΤΑϤΤΩΟΥΝ ϨΝΡΑΚΟΤΕ, ΑϤϪΩ ΝϨΕΝϢΑϪΕ ΝϢΜΜΟ ΕΤΒΕΠΜΟΝΟΓΕΝΗΣ, ϪΕΠΕΤΕΜΝΤϤΑΡΧΗ ΑϤϮΑΡΧΗ ΝΑϤ, ΠΑΤϢΑϪΕ ΜΜΟϤ ϨΝΝΡΩΜΕ ΑϤϮΤΕΛΟΣ ΝΑϤ, ΠΑΤΚΙΜ ΑϤϮΚΙΜ ΝΑϤ. 18 ΕΡϢΑΝΟΥΡΩΜΕ ΕΡΝΟΒΕ ΕΥΡΩΜΕ ϢΑΥΣΟΠΣΠΝΟΥΤΕ ΕϪΩϤ· ΕϤϢΑΝΕΡΝΟΒΕ ΔΕ ΕΠΝΟΥΤΕ ΕΥΝΑΣΕΠΣΝΙΜ ΕϪΩϤ[9]; 19 ΠΡΩΜΕ ΟΥΝ ΕΤΜΜΑΥ ΑϤϨΙΤΟΟΤϤ

7 *Sap.*, I, 4. 8 Cfr 1 *Cor.*, X, 15. 9 Cfr 1 *Sam.*, II, 25.

ჴიდსა საქმესა გელი შეყო საქმედ, და წყლულებაჲ მისი განუკურნებელ არს. 20 უკუეთუმცა თავი თჳსი ეცნა ეგევითარსა მას კაცსა ვერმცა იტყოდა ენაჲ მისი რომელი იგი არა იცოდა; არამედ ამით ცხად არს რამეთუ თავი თჳსი ვერ იცნა.

ⲉⲟⲩⲛⲟϭ ⲛⲕⲁⲓⲫⲁⲗⲁⲓⲟⲛ, ⲟⲩⲡⲗⲏⲅⲏ ⲛⲁⲧⲧⲁⲗϭⲟ· 20 ⲉⲛⲉⲛⲧⲁⲡⲉⲧⲙⲙⲁⲩ ⲅⲁⲣ ⲥⲟⲩⲱⲛϥ ⲙⲙⲓⲛⲉ ⲙⲙⲟϥ, ⲛⲉⲣⲉⲡⲉϥⲗⲁⲥ ⲛⲁϫⲱ ⲁⲛⲡⲉ ⲙⲡⲉⲧⲉⲛϥⲥⲟⲟⲩⲛ ⲙⲙⲟϥ ⲁⲛ· ⲁⲗⲗⲁ ϥⲟⲩⲟⲛϩ ⲉⲃⲟⲗ ϫⲉⲙⲡⲉϥⲥⲟⲩⲱⲛϥ.

INDEX VERBORUM NOTABILIORUM

აერ 23, *5*.
არსებაჲ *passim*; 12, *1*; 44, *3* (= ⲟⲩⲥⲓⲁ).
აღთქუმაჲ 8, *14 cit.* (= ἐπαγγελία); აღთქუმისა რჩული testamenti lex 7, *25*; 8, *1*, *8*, *10*; 13, *24*; 31, *21*; 38, *14-15*, *19*.
აღკრძალვაჲ 2, *19 cit.* (= ὑπωπιάζω), 3, *11 cit.* (*id.*).
აღმაღლებაჲ exaltare 25, *4*.
აღმცირებაჲ minuere 1, *18*.
აღრეული mixtum 2, *12*; 4, *17*, *20*; 5, *25*.
აღძრვაჲ motus 2, *22*, *24* (= κίνησις); 3, *2* (*id.*), *12* (*id.*); 4, *4*; 5, *15*; 6, *9*, *12*, *13*; 28, *21*; 29, *6*; 30, *6*.
აღძრული motus (*part.*) 5, *16*; 6, *7-8*, *26*; 35, *14*.
ახილვაჲ aperire (oculos) 2, *6*; 20, *1*; elevare 16, *13*.

ბრკოლებაჲ impedire 7, *8*.
ბრძვაჲ impugnare 3, *5* (= διεγείρει!); 4, *4*.

განბნეულებაჲ dissipatio 8, *16*.
განკაცუელ 44, *14 cit.* (= κατάχρεως).
გარნე (გარე B) excepto 16, *24*.
განცურდაჲ vendere 16, *11*.
განქარვებაჲ dissipare 40, *5*, *9*.
განქიქებაჲ dehonestare 23, *9*.
განჩინებაჲ distinctio 2, *12*.
განძარცვაჲ exuere 36, *26*; 40, *22*.
განცდაჲ considerare 19, *3*.
განხურვებაჲ 3, *4* (= θέρμη).
გარდარეული abundans 9, *11*; 17, *2*; 29, *13*.

გონიერი intellectualis *passim*; 44, *3* (= ⲛⲟⲉⲣⲁ), 45, *2* (= ⲗⲟⲅⲓⲟⲥ).
გულარძნილებაჲ perversitas 5, *10*, *13 cit.* (= στραγγαλιῶδες).
გულისსიტყუაჲ cogitatio *passim*; 20, *11* (= ⲙⲉⲉⲩⲉ).
გულფიცხელი corde durus 1, *5*; 21, *5* (= ⲛⲁϣⲧϩⲏⲧ).

დაბანაკებულ არს 29, *4 cit.* (= παρεμβαλεῖ).
დაბრკოლებაჲ cogere 6, *19*; 21, *16* (= ⲉⲩⲧⲣⲟ ⲙⲙⲟⲛ ⲉϩⲗⲟⲡⲗⲉⲡ).
დასასჯელი (დასარჩელი B) poena dignus 16, *7*.
დატკბობაჲ (*cod.* დატბობისი) delectare 27, *11*.
დაუდგრომელი inconstans 25, *11*.
დაუმტკიცებელ infirmata 43, *10*.
დაცდაჲ exspectare 4, *1*.
დაწურთაჲ exercere 41, *11*.
დაჴსნაჲ dissolvi 36, *19*; 38, *22*.
დღეინდელი hodiernus 28, *21*.

ეგრეთვე სახედ item 1, *24*; 8, *25*.
ერთგზის ყოვლადვე semel omnino 2, *21* (= *copt.* ϩⲁⲡⲁⲝ ϩⲁⲡⲗⲱⲥ *ut* 22, *23*!).

ვითარმედ ვინაჲმე quia undenam 4, *5*.
ვინ უწყის quis scit? (*sc.* forsitan?) 1, *7*.

ზაკვი 45, *1*. (= ⲕⲣⲟϥ).

თანადაჴსნილი con-dissolvendus 13, *22*; 17, *26*.

თანაზიარი 44, *9* (= ⲥⲩⲛⲕⲗⲏⲣⲟⲛⲟⲙⲟⲥ).
თანამზრახვალი consiliatrix 23, *5*.
თანამეხვარული 2, *25* (= *συναναφυρεῖσα*).
თითოჳმირებაჲ diversitas 34, *1*.
თითოჳმირი diversus 45, *10*.

კმად sufficienter 6, *3*.

მადლი gratia 14, *17* (= *gr.* τούτου χάριν!).
მასმენელი calumniator (*sc.* diabolus) 24, *12*.
მაოჳცნებელობაჲ iactantia, vana gloria 7, *1*; 29, *14* (*pro* ამაოჳ-).
მაღლოჳვის 5, *5 cit.* (= αὐχεῖ).
მიმოჳტაცებაჲ commotio 31, *24*; 34, *5*.
მიოჳწდომელი incomprehensibilis 32, *28*.
მიფენაჲ effundere 41, *10 cit.* (= βαλεῖν).
მიფრდაჲ vendere 34, *21*.
მკვრისკევი resina 9, *7 cit.* (= ῥητίνη); 14, *9 cit.* (*id.*).
მოძმებნელი quaesitor 35, *27*.
მოპოვნაჲ invenire (meditari?) 29, *19*; 35, *31*.
მოსაჯული adversarius 38, *10*.
მოწოდებადი invitatio 25, *7*.
მშჳნვიერი animalis, animatus 4, *12* (*cod.* მშჳმინვერი).
-მცა (*in prop. princ.*) 31, *4*; 36, *5*.
მწულილადი minutia 11, *14*; 20, *10* (= ⲉⲧϣⲟⲟⲙⲉ), 31, *14*; 36, *20*; 41, *23*; მწულილმწულიადი *id.* 7, *4*; cf. სიმწულილი.

ნავისმზერველი *et* -ალი navis gubernator 41, *20, 21*.
ნატაცებაჲ 9, *14 cit.* (=ἁρπαγμός).
ნატრაჲ beatificare 26, *7*.
ნებსით sponte 14, *19*.

ოდესვე semper 36, *5*.
ოცებაჲ mirari 16, *9*.

პატივისმოყუარნი contendentes 26, *20* (= *gr.* φιλοτιμούμενοι?).
პირველ primo 1, *6*; 15, *18* (B პირველად).

რაბამ qualis 19, *17*.
რჩული lex 1, *1 cit.* (= νόμος); 2, *14*; 7, *25*; 8, *1, 8, 10, 18*; 13, *24*; 18, *2, 4*; 31, *22*; 38, *15, 19, 25*; 39, *10 cit.* (= νόμος); 43, *9* (= ⲛⲟⲙⲟⲥ).
რჩულიერებაჲ 5, *3 cit.* (=θρησκεία).
რჩულიერი 5, *2 cit.* (= θρησκός).

სამარხავ custodia 23, *6*.
სარჩელი iudicium 11, *12*; *16, 8* (B); 33, *6*.
სასჯელი iudicium 16, *8* (B : სარჩელი).
საყნოსელი odor 11, *5* (*bis*) *cit.* (= ὀσμή).
საცნობელი sensus 8, *2*; 31, *25*; 33, *29*; 38, *19*; 41, *12*.
სახე : ეგრევესახედ item 1, *24*; 8, *25*.
სიგრძე longitudo 40, *21*.
სიმწულილი minutia 37, *4*; *cf.* მწულილადი.
სწრაფაჲ studium 1, *25*.

ტეობაჲ (= ტევებაჲ) sinere 7, *9*.

უბრალოჲ innoxius 44, *10* (= ⲉⲧⲉⲧⲛϭⲏⲛ ⲁⲛ).
უგულისხმოებაჲ inintelligentia 34, *19*.

უდებებაჲ neglegentia 28, *13* (= (= ⲙⲛⲧⲁⲙⲉⲗⲏⲥ).
უზომოჲ immensus 13, *19*.
ურყეველი immobilis 45, *14* (= ⲁⲧⲕⲓⲙ).
ურჩულებაჲ iniquitas 9, *26*; 14, *22*; 23, *12*; 27, *19*; 33, *22*; 39, *21*.
უძღებებაჲ insatiabilitas 5, *24, 25*.
უძღები 5, *28 cit.* (= ἄπληστος).

ფრდაჲ negotiari 40, *19*.

ქცეულებაჲ 5, *13 cit.* (= σκολιόν).

ღა (= რაჲ cum) 21, *2*; 23, *27*.

ყოვლად ყოვლით ურთ 22, *2* (= ϩⲁⲡⲁⲝ ϩⲁⲡⲗⲱⲥ).

შეთქუმოლბაჲ consonantia 38, *29*.
შემოსილი სულითა indutus spiritu (= *gr.* πνευματοφόρος) 8, *26*; 36, *29*; 39, *13*.
შენდობაჲ indulgere 22, *7*; 38, *24*.
შერევაჲ vincere 5, *26*.
შერეულებაჲ permixtio 6, *25*.
შერისხვაჲ increpatio 1, *8*.
შერყევაჲ concutere 45, *9* (= ⲕⲓⲙ).
შერყეული concussus (ⲉϥⲕⲓⲙ) 42, *11*; mobilis 45, *14* (ⲕⲓⲙ).
შეხვარულებაჲ concretio 4, *3*.
შეხვარული concretus 3, *5*; *cf.* თანამეხვარული.
შეუთქმელებაჲ inconstantia 34, *6*.
შემჳს convenit 31, *20*.
შთაცვაჲ servare 34, *23*.
შურობაჲ invidere 19, *18*; 20, *8*.

ცნობილებაჲ cognitio 24, *2*.

ძრახვაჲ meditari 28, *4*; 36, *4*; 38, *11*.

წარმატებაჲ progressus 26, *18*.
წარმატებულებაჲ progressus 11, *2*; 13, *14* (წარმატებაჲ B).

ჴელისმყოფაჲ conari 3, *14*; 19, *19*; 26, *13*; 29, *9*; 46, *1* (= ⲁϥϩⲓⲧⲟⲟⲧϥ).
ჴმევაჲ uti 5, *24*.
ჴმვაჲ invocare 40, *7*.

ჯერი ordo 29, *16*.
ჯმნაჲ renuntiare 15, *15*.